

ตำรา
ตุลักษรณะเมว
กวนข้าวทิพย์ – พิธีพินฺนดำสตร์
ของ
วัดอนงคาราม

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
สมเด็จพะพุฒาจารย์ พุทธสัรมหาเถระ
ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

๒๑ เมษายน ๒๕๐๐

ตำรา
ตุลิกษณะแมว
กวนข้าวทิพย์ – พิธีพินทุณต์สำสตร์
ของ
วัดอนงคาราม

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมทาเถระ
ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

๒๑ เมษายน ๒๕๐๐

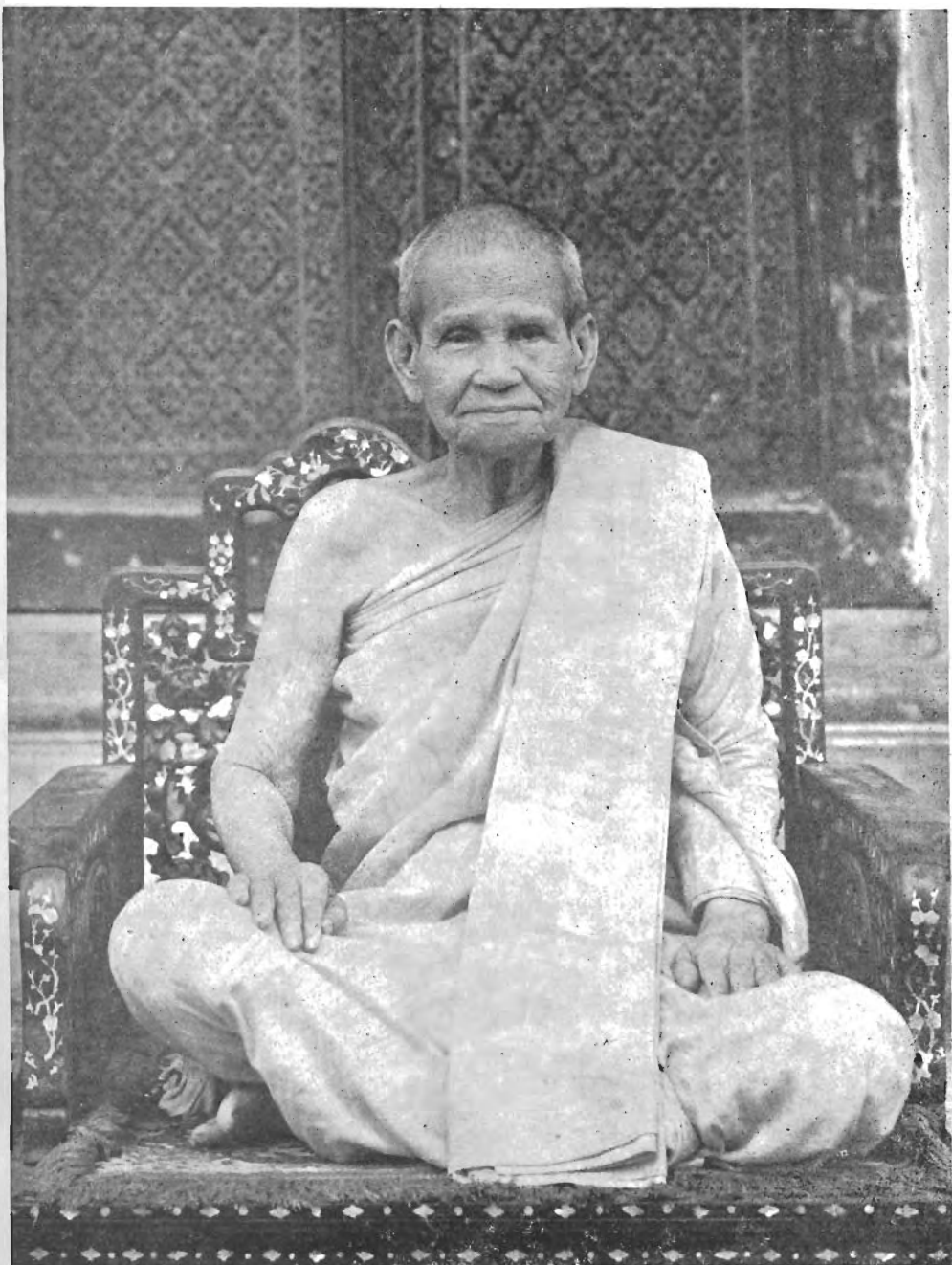
คำนำ

ตำราซึ่งมียุ่ในเล่มนี้ ได้รวบรวมจัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธมหาราช ด้วยอาลัยเหตุ ๒ ประการ คือ เห็นกันว่าตำราเหล่านี้ยังไม่เคยปรากฏว่ามีใครได้จัดพิมพ์ขึ้นแจกจ่ายให้เป็นการแพร่หลาย ถ้าได้พิมพ์เป็นเล่ม ย่อมจักเป็นประโยชน์ในคราวต้องการประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่า เมื่อเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธมหาราช ยังดำรงชนมายุ ท่านได้สนใจในตำราเหล่านี้มาก โดยเฉพาะตำราคุณลักษณะวิพารหรือที่เรียกว่า ตำราคุณลักษณะแมว ท่านมีความสนใจเป็นพิเศษ ถึงกับให้คัดลอกไว้ในสมุดข่อยแบบโบราณ บางแห่งมีลายมือของท่านตรวจแก้ไขด้วย พร้อมทั้งให้จำลองภาพแมวชนิดต่าง ๆ ประกอบกับลักษณะที่บอกไว้ในตำรา ตำราเห็นว่า เป็นของเก่า ใครเป็นผู้รวบรวมหรือแต่งไว้ครั้งไหนไม่ปรากฏหลักฐาน ดังเกดบทโคลงและกาพย์ที่แต่งไว้รู้ดีว่าเป็นสำนวนเก่าไพเราะมาก แต่งให้เห็นว่าผู้แต่งเป็นจินตกวี มีความรู้ในทางประพันธ์เป็นอย่างดี นอกจากนั้นเจ้าประคุณท่านพอใจเลี้ยงแมวมาก แมวดีสัตวคเป็นแมวชนิดที่ท่านโปรดปราน มักตีบหามาเลี้ยงไว้เสมอ นับตั้งแต่ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระครูอุดมพิทยากรท่านก็เริ่มเลี้ยงแมวตลอดมา บางครั้งแมวที่เขาเอามาปล่อยไว้ ท่านไปพบเข้า เห็นว่าต้องด้วยลักษณะในตำรา ท่านก็ให้จับเอามาเลี้ยง แมวที่เลี้ยงไว้ส่วนมากมักเป็นแมวที่แสนรู้ เช่นท่านร้องเรียกชอกกวงเข้าหาเป็นต้น แม้เมื่อท่านอาพาธไปพักรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ยัง

ให้นำแมวตัวที่ท่านโปรดไปไว้ด้วย จนแมวไปคลอดลูกที่โรงพยาบาล
ใครไปเยี่ยมท่านก็ให้นำเอาลูกแมวออกมาให้ชม ด้วยเหตุประการดังนี้
จึงเห็นกันว่าสมควรพิมพ์ตำราแมวในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน
เพื่อให้ต้องตามอริยาไยของท่านจะเป็นการเหมาะสมยิ่ง จึงได้จัดพิมพ์
ตำรา^{นี้} ส่วนตำรากวนข้าวทิพย์และตำราพิชัยพรุนคำสัตว์^{นี้} เป็นตำรา
ที่เจ้าพระคุณท่านได้ให้รวบรวมจากตำราพระราชพิธีของหลวงปรับปรุง
แก้ไข^{นี้} สำหรับใช้ประกอบพิธีวัดอุณงคาราม ซึ่งมีกัมพิธกวนข้าวทิพย์
อยู่เสมอแทบทุกปี และทำพิธีขอฝนในเวลาที่ผ่านมา กับได้เคยมีผู้มาขอ
คิดแบบไปทำพิธีกวนข้าวทิพย์ ตลอดจนถึงขอความแนะนำในเรื่องพิธี
อยู่เสมอ จึงเห็นว่าสมควรรวบรวมพิมพ์ขึ้นไว้เพื่อสาธารณกุศลเนื่องใน
งาน^{นี้} หวังว่าท่านผู้ได้รับแจก คงจะมีความพอใจและอนุโมทนาทั่วกัน

อนึ่ง การพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ที่สำเร็จลงด้วยดี ก็โดยได้รับความ
อุปถัมภ์เป็นพิเศษจากรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ท่านผู้หญิง ตะเอียด
พิบูลสงคราม ถวายความอุปถัมภ์อีกส่วนหนึ่งจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
กับท่านผู้อ่อนนุจิกร่วมด้วย ช่วยให้การนี้สัมฤทธิ์ผลนำมาซึ่งความปิติยินดี
แก่คณะกรรมการจัดงาน^{นี้}เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนา

คณะกรรมการจัดงาน

ภาพนี้ ถ่ายเมื่อได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์

พ.ศ. ๒๔๘๘

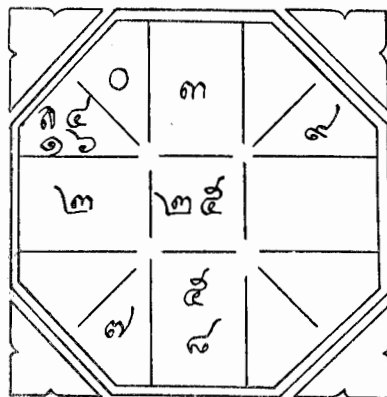
ภาพถ่ายโกศศพ ซึ่งประดิษฐาน ณ ถ้ำเจ้าอาวาส วัดอนงคาราม
ในวันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

เถรประวัติ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธธรมหาเถระ นามเดิม นวม นามฉายา
พุทธโธ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๐๗ ตรง
กับชน ๔ ค่ำ เดือน ๘ ปีชวด จตุศักราช ๑๒๒๖ ในรัชกาลที่ ๔ ที่
ตำบลวังแม่ลูกอ่อน อำเภอศีร์ษะเกษ จังหวัดชัยนาท เป็นบุตรของหมื่น-
นรา (อินทร์) และนางโย มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๘ คน คือ :-

๑. นางสาวแย้ม	๕. นางปุก เมืองมา
๒. นางขนิบ	๖. สมเด็จพระพุฒาจารย์
๓. นายโป้	๗. นางจันทร์ จุตเนตร
๔. นายทั่น	๘. นายพวง

ทั้ง ๘ ท่านวายชนม์หมดแล้ว

ดวงชะตาของสมเด็จพระเจ้า

การศึกษา

การศึกษากษัตริย์ ในเบื้องต้นได้ศึกษาหนังสือไทยที่วัดโคกเข้
จังหวัดชัยนาท เมื่ออายุ ๑๒ ปี ได้มาอยู่วัดของคาราม ธนบุรี กับพระ
ใบฎีกาไป พี่ชาย อายุ ๑๓ ปีได้บรรพชาเป็นสามเณร เรียนพระปริยัติ
ธรรม คัมภีร์มูลกัจจายน์และพระธรรมบท อายุครบอุปสมบท ได้ไป
อุปสมบทที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดชัยนาท พระครูเมธีกร วัดพระบรมธาตุ
เจ้าคณะเมืองนั้น เป็นพระอุปัชฌายะ พระวินัยธรวัน เป็นพระกรรม
วาจาจารย์ พระสมุห์เปรม เป็นพระอนุสาวนาจารย์ อุปสมบทแล้ว
อยู่ว่าเพียอุปัชฌายะวัตรอาจารย์วัตรตามหน้าที่พระนวกะโดยสมควรแก่กาล
แล้วได้ลาพระอุปัชฌายาจารย์กลับมาอยู่วัดของคารามตามเดิม ได้เรียน
พระปริยัติธรรม และเรียนวิชาพิเศษคือ หนังสือไทย เลข และตรรก
ซึ่งสมัยนั้นยังไม่มีโรงเรียน แต่ด้วยความสนใจใคร่ต่อการศึกษา ท่านจึงมี
ความรู้ในวิชาพิเศษเป็นอย่างดี โดยเฉพาะตรรกคิดนับว่าเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ
ชอบฟังเห็นเกี่ยวกับการคิดหน้าไม้นื่องด้วยการก่อร่างปฏิสังขรณ์ ท่าน
ใช้ตรรกคิดได้รวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งผู้ขายจะเขารัดเอาเปรียบหาได้ไม่
เคยปรากฏบางครั้งผู้ขายส่งมิดมาเก็บเงินค่าไม้ ท่านได้คิดตรรกคิดตรวจ
สอบ บางรายไม่ตรงกับรายการ ซึ่งผู้ขายต้องยอมจำนน มีอยู่เดิมขอ ข้อ
นี้แสดงให้เห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาประเภทนี้หาผู้เสมอได้ยาก ครู
อาจารย์สอนวิชาพิเศษดังกล่าว มีหลายท่านด้วยกัน เท่าที่ทราบมีอาจารย์
แย้ม (คฤหัตถ์) เป็นต้น

หน้าที่การงาน

หน้าที่การงานที่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าได้บำเพ็ญมานับว่าเป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและพระศาสนาเป็นอเนกประการ ตั้งแต่ยังเป็นพระอินทร์จนถึงเป็นสมเด็จพระราชาคณะ และตลอดมาจนถึงมรณภาพ มีมากอย่างด้วยกัน อันสมควรที่จะนำมาถวายเป็นนิทัศน์ในเกรปรีดวัน วิภาคออกเป็น ๔ อย่าง อนุโลมตามหลักแห่งองค์การในปัจจุบัน คือ ๑. ภาคปกครอง ๒. ภาคศึกษา ๓. ภาคเผยแผ่ ๔. ภาคสาธารณูปการ

๑. ภาคปกครอง

สมัยพระธรรมราชาธิบดี (คัม) เป็นเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณรูปที่ ๕ เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าดำรงสมณศักดิ์เป็นพระครูอุดมพิทยากร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้รับมอบหมายให้ช่วยปกครองดูแลภิกษุสามเณรในวัด ท่านก็จัดการได้เป็นที่เรียบร้อย ดังปรากฏตามจดหมายเหตุดังนี้

(ตราแผ่นดิน)

ท ๒๓๗/๕๘๕๒

กระทรวงธรรมการ

วันที่ ๓๐ เดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๕

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าพระยาวิชิตรวงษ์วุฒิไกร ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

๓. เห็นด้วยว่า ถ้า ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดของคารมว่างอยู่ พระครูอุดมพิทยากร ได้เป็นผู้ว่ากล่าวตั้งสอนพระภิกษุสามเณรที่เรียบร้อย และเป็นผู้ทำการปฏิสังขรณ์ในพระอาราม ทั้งเป็นผู้อุปการะโรงเรียนและ เป็นอาจารย์ โรงเรียนมัธยมเก่าเรียนมาก พระสงฆ์และดีปรัญชทายกก็เป็นที่น่าถือ ดั่งควรจะได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนเป็นที่พระธรรมราชาจารย์ เจ้าอาวาสวัดของคารม

၅၈၅

ควรมีตัวแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า   เจ้าพระยาวิชิตรวงษ์วุฒิไกร   ขอบพระ

เมื่อพระธรรมราชาจารย์ (คุ่ม) ถึงมรณภาพแล้ว ต้น พ.ศ.๒๔๔๙
ทรงพระกรุณาโปรดให้พระครูอุดมพิทยากร เป็นเจ้าอาวาสวัดของคาราม
รูปที่ ๖ และในคํานั้นได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ
ที่พระธรรมราชาจารย์

จำเดิมแต่ได้เป็นเจ้าอาวาสแล้ว เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าพรหมมุนี ได้เริ่มปรับปรุงกิจการและระเบียบของวัดให้เจริญก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ จนปรากฏว่าวัดหนองคาราม เป็นวัดที่เจริญทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และสาธารณูปการ ผลงานที่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าพรหมมุนี ได้สร้างให้แก่วัดหนองคาราม ได้มีกล่าวไว้ในประวัติของวัด ประวัติการศึกษา หนังสือไทย และประวัติการศาสนศึกษา ซึ่งได้พิมพ์ในงานนันทวัน

เจ้าประคุณกรมเจ้าท่า มีประกาศนโยบายการปกครองวัดและ
คณะ โดยถือหลักต่างจาก ไม่ใช้วิธีเข้มงวดกดขี่รุนแรงเหมือนเดิมไป

แต่ไม่ปล่อยปละละเลยให้ย่ำย่อนเกินไป แต่เคร่งครัดต่อระเบียบที่วางไว้และเด็ดขาดในกรณีที่เห็นว่าเป็นการนำวังเกียจทางวินัย นอกจากนี้ยังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ผู้นั้นจะอยู่ภายใต้ปกครอง และยอมรับปฏิบัติตามในเมื่อความคิดเห็นนั้นเห็นสมควรที่สุด แยกคาย ไม่ถือแต่ความคิดเห็นที่เป็นอัตตาธิปไตย ถ้าความคิดเห็นที่เสนอนั้น ไม่มีเหตุผลหรือไม่เหมาะสมแก่กาลเทศะ ก็ชี้แจงให้ผู้เสนอเข้าใจในจุดมุ่งหมายหายข้องใจ ท่านไม่นิยมวิธีหักหาญเอาด้วยอำนาจ นิยมวิธีตะเมียดตะไม แม้ถึงการใช้คน เจ้าประคุณเดิมเตี้ย ๆ ก็มีวิธีแยกคาย ใช้แต่ทำให้ผู้รับใช้รู้สึกมีเกียรติที่จะรับใช้อีก ไม่อดทนหาอะไรใจ จะแนะนำชี้แจงข้อบกพร่องในการงานที่มอบให้ทำอย่างไร ถ้าวิธีที่ทำให้ผู้รับใช้ไม่เสียกำลังใจ ฝึกหัดตามเนรในวัดอาพาธ เมื่อได้ทราบก็เข้าใจได้ได้ถามอาการตลอดถึงหมอและยา ถ้ายังไม่หายหมอมียา ก็ช่วยอนุเคราะห์ตามควร ฝึกหัดตามเนรในปกครองมีวิชาสามารถดีในทางใด ก็ยกย่องส่งเสริมให้กำลังใจในทางนั้น แม้ศิษย์ที่เป็นครูหัดดี ก็ให้การส่งเสริมด้วยเมตตาอนุเคราะห์ตามฐานะานุรูป หากมีทุกข์เดือดร้อน ก็ช่วยบรรเทาตามควรแก่กรณี

[illegible]

เนื่องด้วยความรู้ว่าถ้ามารดาของเจ้าประคุณล้มได้จๆ ซึ่งเป็นนักปกครองที่ดีในวงการคณะสงฆ์ของคณะนี้ จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมณนาถ

บริหารการวัดการคณะและการพระศาสนา คือ:—

๑. เป็นเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม พ.ศ. ๒๔๔๘
๒. เป็นเจ้าคณะแขวงบางตำภู่งและแขวงราชบุรีบูรณะ
พ.ศ. ๒๔๕๓
๓. เป็นเจ้าคณะแขวงใต้และแขวงหลัง จังหวัดธนบุรี
๔. เป็นเจ้าคณะมณฑลพิษณุโลก พ.ศ. ๒๔๕๗ รวม ๓๗ ปี
๕. เป็นผู้กำกับการพระพุทธบาท ธรรมบุรี ตำแหน่งพิเศษ แต่
พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๘๘
๖. เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
๗. เป็นเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส ชั่วคราว (เวดว่างเจ้า
อาวาส) พ.ศ. ๒๔๗๘
๘. เป็นเจ้าคณะจังหวัดธนบุรี พ.ศ. ๒๔๘๕ ดำรงตำแหน่ง
ตลอดชนมายุ
๙. เป็นสมาชิกสังฆสภา ชุดแรก พ.ศ. ๒๔๘๕ ดำรงตำแหน่ง
ตลอดชนมายุ
๑๐. เป็นตั้งสมณัตริ์ว่าการองค์การสาธารณูปการ พ.ศ. ๒๔๘๕
ดำรงตำแหน่งตลอดชนมายุ

๒. ภาควิทยา

เจ้าประคุณเดิมเจ้า ฯ เป็นผู้เห็นกาตไถ่และคุณค่าแห่งการศึกษา
เป็นอย่างดี ทรงยอมประจักษ์แก่ผู้อื่น โดยที่มิเคยทงบรรพชิตและคฤหัสถ์
แพร่หลายทงประเทศ จนถึงมีศิษย์ที่ไ้รับการศึกษากจากด้านกน เรียบ
เรียงประวัติการศึกษาหนังสือไทย และประวัติการศาสนศึกษา ซึ่งได้

พิมพ์ในงาน^๕เป็นพยานหลักฐาน ความพิสดารแจ้งตามประวัติ^๕นั้น ๆ แล้ว
เนื่องด้วยความปรีชาสามารถและเอาใจใส่ในการศึกษา^๕นี้ เจ้า
ประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ จึงได้รับเกียรติคุณและตำแหน่งต่าง ๆ เกี่ยวแก่การ
ศึกษา ดังน^๕

๓. ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมพิเศษ (ป.ม.พ.) ๓ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๔๗
๔. เป็นครูใหญ่โรงเรียนอุดมวิทยายน
๕. เป็นที่ปรึกษาวิชาวิธีสอนโรงเรียนหนังสือไทยวัดราชบูรณะ (ร.ร.
สวนกุหลาบ) พระนคร
๖. เป็นกรรมการตรวจสอบข้อสอบตามหลักสูตรของกรมศึกษาธิการ
๗. เป็นผู้อุปการะโรงเรียนบ้านส้มเตี้ยเจ้าพระยา โรงเรียนศึกษา
นาวิ โรงเรียนอานวยศิลป์ ชนบุรี และโรงเรียนอุทิศศึกษา
ชาย-หญิง
๘. เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดอนงคาราม
๙. เป็นกรรมการตรวจประโยคธรรมสนามหลวง
๑๐. เป็นแม่กองธรรมสนามมณฑลพิษณุโลก

๓. ภาคเผยแพร่

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ ได้ทำหน้าที่เผยแพร่พระศาสนาด้วยวิธีแสดง
ธรรมประจำวันธรรมสวนะ ทำการอบรมภิกษุสามเณรในปกครอง จัด
ระเบียบให้วัดพระรัตนคันธารราษฎร์ และตั้งสอนจรรยาตามโรงเรียนต่าง ๆ ใน
ความอุปการะของท่าน ตลอดจนตั้งสอนอุบาสกอุบาสิกาในวัดให้คงอยู่ใน
ศีลธรรมและวัฒนธรรม นอกจากนั้น เมื่อทางการขอความร่วมมือจาก

ทางคณะสงฆ์โดยขอให้ภิกษุช่วยตั้งสอนจรรยาตามโรงเรียนต่าง ๆ ตั้งกัฏ
กะทรวงธรรมการ ท่านได้จัดตั้งพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิจาริกไปสอนตาม
โรงเรียนดังกล่าว ไข้แต่เท่านั้น ยังได้เอาใจใส่ในด้านการเผยแผ่ โดย
วิธีให้พระภิกษุในปกครองศึกษาหาความรู้ในทางพระธรรมกถึก ทั้ง
เทศนามหาชาติและเทศนาปุจฉาวิสัชนา จนปรากฏว่า วัดของคารามมี
พระธรรมกถึกผู้เชี่ยวชาญหลายรูป ได้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นำ
ความดีมาให้เกิดแก่พุทธบริษัทเป็นอันมาก ในสมัยของท่าน

๔. ภาควิชาการ

งานด้านวิชาการของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ แบ่งออกเป็น ๒
คือ ๑. ภายในวัดของคาราม ๒. นอกวัดของคาราม

๑. ภายในวัดของคาราม

ก. เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ ได้รับภาระเป็นผู้บูรณปฏิสังขรณ์เสนา
สนสงฆ์ นับตั้งแต่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ดังปรากฏตามจดหมายเหตุดังต่อไปนี้

(ตราแผ่นดิน)

ที่ ๑๐/๒๑๑

กระทรวงธรรมการ

วันที่ ๑๑ เดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๒

ข้าพระพุทธเจ้า พระยาอุทิศการบดี ขอประทานกราบทูล พระเจ้า
น้องยาเชอ กรมขุนดมมคตอมรพันธุ์ ทราบฝ่าพระบาท
ด้วยได้รับทูลเชิญพระธรรมราชาจารย์ ๒ ฉบับว่า พระธรรมราชาจารย์

๑. พระธรรมราชาจารย์ รูปนี้ คือพระธรรมราชาจารย์ (คุ้ม) เจ้าอาวาสรูปที่ ๕

ได้มอบเงินให้พระครูอุดมพิทยากร ๘๐๐ บาท และเงินของตีปบุษทายก ๕๐ บาท จัดการปฏิสังขรณ์ศาลาหน้าหลังพระอุโบสถ อีกฉบับหนึ่งว่า นายจ้อยได้มอบเงินให้พระครูอุดมพิทยากร ๑๘ ชั่ง ทำการก่อสร้างในพระอาราม พระครูอุดมพิทยากรได้จ้างช่างทำศาลาชน ๓ หลัง ๆ หนึ่งทำที่ทาน้ำ อีกหลังหนึ่งทำที่สระน้ำและที่บ้ำชา เป็นการเสร็จแล้วทั้งศาลาหน้าหลังพระอุโบสถ พระธรรมราชาจารย์ขอพระราชทานถวายพระราชกุศล ความแจ้งอยู่ในลิขิตที่ได้คัดสำเนาถวายมาในหนังสือนี้แล้ว เพื่อฝ่าพระบาทจะได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ในเวลาโอกาสอันควร สุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า ฯ

พระยาวิกรมบริพัตร

ข. สมัยเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าอาวาส ได้สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามแทบทุกอย่าง นานากว่าร้อยปีในที่นี้โดยสังเขป เช่นที่ปรากฏตามจดหมายเหตุดังต่อไปนี้

(สำเนา) ที่ ๑๘๗๐

วัดอนงคาราม

วันที่ ๕ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๗

ข้าตมาหาพระธรรมราชาจารย์ เจ้าอาวาสวัดอนงคาราม เจริญพรมายัง

๑. พระครูอุดมพิทยากร รูปนี้ คือเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธสาครเจ้าอาวาสรูปที่ ๖
๒. พระธรรมราชาจารย์ รูปนี้ คือเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอาวาสรูปที่ ๖

พระยาวิสุทธิยาศักดิ์ ปลัดทูลฉลอง นำ^๕ชนเด่นขอเจ้าพระยาวิฑูรย์
วุฒิไกร เสด็จมาดัดกระทรงธรรมเนียม

ด้วยอาตมาภาพพร้อมด้วยพระสงฆ์ และท่านผู้ประกอบไปด้วยศรัทธา
ได้กระทำการปฏิสังขรณ์พระวิหาร คือทำหอฟ้าโบติกาใหม่ ประดับ
กระจกเปลี่ยนตัวไม้ตามเชิงชายและแป แด้มุงกระเบื้องใหม่ แต่ปีกทอง
ตามหน้าบรรณเป็นการเรียบร้อยดีแล้ว ต้นเงิน ๗๓๗๓ บาท หนึ่งได้ซ่อมแซม
ประตูหน้าพระอุโบสถหลัง คือทำหอฟ้าโบติกาประดับกระจกมุงกระเบื้อง
ถิ่ปูนหลังคาปูนกระเบื้องดีเมนต์ใหม่ ต้นเงินหลังละ ๖๐๐ บาท ๒ หลัง
๑๒๐๐ บาท แด้มุงคิลาในกำแพงรอบนอกพระอุโบสถทั้ง ๔ มุม กำแพงมุมละ
๓๐๐ บาท ๔ มุม ๑๒๐๐ บาท แด้อาตมาภาพได้สร้างกุฏิขึ้นหนึ่งหลัง หัดใน
เจ้าพระยาวิฑูรย์ไว้อยู่ด้วยไม่เกรงบนและพินต้นเงิน ๖๐๐๐ บาท

หนึ่งเจ้าคุณศรัทธาได้ถวายเงินมา ๘๐๐ บาท ให้ซ่อมในพระอาราม
อาตมาภาพได้ซ่อมกุฏิขึ้น ๓ หลัง คือมุงหลังคาใหม่ด้วยกระเบื้องปูนดีเมนต์
เปลี่ยนตัวไม้กับซ่อมปูนบ้าง แด้คุณศรัทธาได้ถวายเงิน ๑๒๓๐ บาท
อาตมาภาพได้สร้างศาลาทำนาชน ๑ หลัง ยาว ๓ วา กว้าง ๑๐ ศอกหลังคา
มุงกระเบื้องดีเมนต์ปูนกระเบื้องดีเมนต์หนา ๖ ศอก พระยา
จักรปาณได้ทำเพ็ญศาลาหน้า—หลังพระอุโบสถต้นเงิน ๒๕๐ บาท รวมเงิน
ปฏิสังขรณ์ทั้ง ต้น ๑๘๒๕๓ บาท เงินรายนหมผู้ช่วยเรียบบ้าง ผู้ศรัทธา
ถวายบ้าง มีรายพระนามและนามผู้ช่วยในการปฏิสังขรณ์และจำนวนเงิน
แจ้งในบาญชีที่ได้ดัดมาในซองนี้แล้ว ขอได้นำชนถวายพระราชกุศล

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ขอเจริญพร

(เซ็น) พระธรรมธราจารย์

(ตราแผ่นดิน)

ที่ ๑๐๖/๑๘๖๕

กระทรวงธรรมการ

วันที่ ๑ เดือนมิถุนายน ร.ศ. ๑๒๗

ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าพระยาวิชิตรวงษ์วุฒิไกร ขอประทานกราบทูล
พระเจ้าอนงยาเชอ กรมขุนสัสมคมพรพินธุ ทราบฝ่าพระบาท

ด้วยได้รับติชิตพระธรรมราชาจารย์ วัดหนองคารามว่า ได้พร้อมด้วย
พระสงฆ์และสัปรุษาทายกจัดการปฏิสังขรณ์ มีพระวิหารเป็นต้น ต้นเงิน
รวมทง ต้นเป็นเงิน ๑๘๒๔๓ บาท ขอพระราชทานถวายพระราชากุศล ข้า
พระพุทธเจ้า ได้คัดค้านาติชิตพระธรรมราชาจารย์ และบาญชีรายพระ
นามแด่นามผู้บริจาคทรัพย์ทุกเกล้า ๆ ถวายมาพร้อมกับหนังสือฉบับแล้ว

ถ้ามีโอกาสนั้นควร ขอฝ่าพระบาทโปรดนำความกราบบังคมทูล
พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด
เกล้า ๆ

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า ๆ

เจ้าพระยาวิชิตรวงษ์วุฒิไกร

รับวันที่ ๑ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๗

นาม เจ้าพระยาวิชิตร

ที่ ๓๐๖
๑๘๖๕

ถึงวันที่ ๑ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๗

ใจความ

พระธรรมราชาจารย์และผู้บริจาคถวายทรัพย์ถวายพระราชากุศล
ปฏิสังขรณ์พระวิหารแต่ตั้งขึ้นวัดหนองคาราม

พระราชกระแส

หมายเหตุ

อนุโมทนา แลขอชมพระธรรม-
ชราจารย์ว่าเป็นสมภารที่สมควรรักษาพระอา-
รามหลวงแท้

ผู้ร่าง นายเพิ่ม
ผู้ตรวจ พระสุธรรม

ผู้เขียน นายเนตร
ผู้ทาน นายเป้า

ที่ ๕๖/๓๓๕

วันที่ ๔ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๗

เรียนเจ้าพระยาวิจิตรวงศ์ฤทธิไกร ได้รับหนังสือที่ ๑๐๖/๑๘๖๘
ลงวันที่ ๑ เดือนนี้ ส่งรายงานพระธรรมชราจารย์ เจ้าอาวาสวัดดอนงคาราม
พร้อมด้วยคณะสงฆ์ผู้ประทายก จัดการปฏิสังขรณ์พระวิหารแลัดถานที่
ต่างๆ ในพระอารามเดิมเงิน ๑๘๕๔๓ บาท ขอถวายพระราชกุศลนี้ ได้นำ
ความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว มีพระบรม
ราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เรียนมาว่า ทรงอนุโมทนา แลทรงขอชม
พระธรรมชราจารย์ว่าเป็นสมภารที่สมควรรักษาพระอารามหลวงแท้

๒. ภายนอกวัดดอนงคาราม

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ ได้สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ปูชนียสถานและ
ถาวรวัตถุต่างๆ ในบริเวณพระพุทธบาทและวัดพระพุทธบาท สระบุรี ด้วย

การรักษาให้คงสภาพตามรูปเดิมบ้าง เปลี่ยนแปลงบ้าง สร้างใหม่
เพิ่มเติมบ้าง กับได้สร้างอุโบสถวัดโคกเข้ม จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็น
ชาติภูมิเดิมของท่าน ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์-
ศิริวัฒน์ อุโบสถหลังนี้ได้ถ่ายแบบจากพระอุโบสถ วัดราชาธิวาส พระ-
นคร มีรูปทรงสวยงามได้สัดส่วนดี เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือโดยชลมารค เสด็จผ่านทางนั้น
ทอดพระเนตรเห็นแล้ว ทรงพอพระราชหฤทัยในรูปทรงของอุโบสถหลังนั้น
ซึ่งสร้างได้ดีกะทัดรัดสวยงามยิ่งกว่าอุโบสถอื่น ๆ ในจังหวัดนั้น จึงมีรับสั่ง
ให้เสนาบดีกระทรวงวัง เชิญพระราชกระแสมาสอบถามความเป็นไปของ
การสร้างยังเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ๑ ซึ่งขณะนั้นดำรงสมณศักดิ์เป็นพระ-
ราชมณเฑาะว์ ข้อสำคัญที่ต้นของพระราชกระแสครั้งนั้น ก็คือข้อที่ได้อาศัย
ทุนพระอุปถัมภ์ส่วนใหญ่จากพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์
นอกจากนี้เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้เป็นที่ปรึกษาในการก่อสร้างอุโบสถ วัด
สุทธาวาส หนองบัว เป็นต้น

เนื่องด้วยเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ๑ เป็นผู้เชี่ยวชาญในทางนวกกรรม จึง
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญ ดังนี้คือ :-

๑. เป็นผู้กำกับการพระพุทธรูป หนองบัว ซึ่งเป็นตำแหน่งพิเศษ
๒. เป็นกรรมการบูรณะวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดพระ
เชตุพนฯ พระนคร
๓. เป็นผู้อำนวยการปฏิสังขรณ์พระวิหารหลวง วัดกัลยาณมิตร
หนองบัว โดยพระบัญชาแห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ครั้นรัชกาลที่ ๖
๔. เป็นตั้งสมมติว่าการองค์การสาธารณูปการ

สมณศักดิ์

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์โดยลำดับดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๔๔๐ เป็นพระอาจารย์ด้ายามปริยัติ ครูโรงเรียน
อุดมวิทยายน

๒. ๒๙ เมษายน ๒๔๔๓ เป็นพระครูอุดมพิทยากร

๓. ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๔๘ เป็นพระธรรมธราชารย์ พระราชา
คณะชั้นสามัญ

๔. พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นพระราชาคณะเปรียญ (เทียบเปรียญ ๔
ประโยค) เป็ดยนพัทยศแต่ไม่มีสัญญาบัตร

๕. ๓๐ ธันวาคม ๒๔๖๓ เป็นพระราชาคณะชั้นราช พุทธมหารัชมงคล
นิวิฐ กฤตยาทร ยติคณิศร บวรสังฆารามคามวาสี พระราชาคณะ
ชั้นเอก

๖. ๘ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ เป็นพระมณฑลเทศาภิบาล ศรัทธา
ไพโรจน์ ปณิธประเทศ เขตอรัญญวาสีบพิตร พระราชาคณะชั้น
เอก

๗. ๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๒ เป็นพระโพธิวงศาจารย์ ญาณวิเศษ
จริยาปรีณายก ศรีวิบูลยธรรมสุนทร ยติคณิศร บวรศีลาทิสนิ
ธรรณวาสี พระราชาคณะชั้นธรรม

๘. ๑ มีนาคม ๒๔๘๔ เป็นพระมหาโพธิวงศาจารย์ พุทธ
ธรรมาภิธาน ปริยัติปรีชา อุดมวิทยากรโปลการคุณ วิมุตจริยสมบัติ
อเนกบริษัทประสาธการ อภิบาลพุทธปาทอณูชัย อรัญญวาสีสังฆนายก
พระราชาคณะชั้นเอกของฝ่ายอรัญญวาสี

๘. ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๘ เป็นต้นมาได้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อเนกสถาน
ปรีชา ตัปคิวิธฤทธิจริยาตมบัตติ นิพัทธคุณ ศิริสุนทรพรตตัมบัน
ธรรมพัฒน์คุณวิบุลยประสิทธิ์ ยติคณิศรมหาปริณายก ศรีวิบูลโกศล
วิมลญาณสุนทร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัญญวาสี
ตามประกาศพระบรมราชโองการดังนี้

อานันทมหิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดให้
ประกาศว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระมหาโพธิวงศาจารย์ ประกอบ
ด้วยวิริยาริคุณธรรมอนันตโกศล วิมลปฏิภาณปรีชา ดำเนินในธรรมมา
ปฏิบัติ ทรงสมณคุณพรหมจริยวัตรสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยดี ได้ศึกษา
รอบรู้อักษรศาสตร์ภาษาไทยและพระปริยัติธรรม บำเพ็ญกรณียกิจเป็น
हितานุहितประโยชน์แก่ชาติและพระศาสนา ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้
เป็นพระครูอุดมพิทยากร และพระราชทานเปรียญ ตำแหน่งพระธรรม-
ราชาจารย์ พระรัชชมงคลมุนี พระมงคลเทพมุนี พระโพธิวงศาจารย์
และพระมหาโพธิวงศาจารย์ โดยลำดับมา ก็รักษาดังวรสมณวัตร และ
ชนบทรหมเนียมประเพณีราชการเรียบร้อยสมควรแก่ตำแหน่งมาด้วยดี มี
อุดมวิริยปฏิภาณปรีชาในกิจกรณียกิจ เป็นอัครมหิตปรีชาจริยา
อาทิในการศึกษาหนังสือไทย ได้จัดการให้เจริญเป็นปึกแผ่นในพระอาราม
ก่อนเป็นรากฐาน และขยายวิวัฒนาการโดยลำดับ ได้รับแต่งตั้งเป็น
ครูใหญ่โรงเรียนหนังสือไทย อบรมตั้งสอนนักศึกษา ปรากฏคุณงาม

ความดีและความสามารถ ได้รับประกาศนียบัตรพิเศษ และได้รับเกียรตินิยมให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ชั้นมัธยมเป็นพิเศษ และได้เป็นผู้อุปการะโรงเรียนหนังสือไทย โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมบ้านส้มเด็เจ้าพระยา และโรงเรียนศึกษานารี ตลอดจนมาจนกระทั่งบัดนี้ บำเพ็ญกรณียกิจเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและก่อบุญกุศลชดเชยอย่างมหาศาล การศึกษาพระปริยัติก็จัดการตั้งแต่วินิจฉัยพระภิกษุตามเนรในสำนักเรียนและในพระอารามให้ได้ศึกษาเล่าเรียน ธรรมวินัย เจริญรุ่งเรือง ดำรง ทรงภูมิเปรียญธรรมถึงชั้นเอก ประดับด้วยนักธรรมชั้นนวกะมณฑลนิมิตตราบเท่าเถรภูมิเป็นอันมาก และได้เป็นกรรมการตรวจประโยคนักธรรมสนามหลวง กับเป็นแม่กองธรรมสนามมณฑลพิษณุโลก ในการบริหาร ได้เป็นเจ้าคณะแขวงบางลำภูต่าง และแขวงราชบุรีบูรณะ เจ้าคณะแขวงใต้ และแขวงหลังจังหวัดธนบุรี เป็นเจ้าคณะมณฑลพิษณุโลก และเจ้าคณะจังหวัดธนบุรี เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากนี้ยังได้รับการระบุเป็นเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสชั่วคราว เมื่อว่างเจ้าอาวาส เป็นผู้กำกับการพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี เป็นผู้อำนวยการซ่อมพระวิหารหลวง วัดกัลยาณมิตร เป็นกรรมการวัดพระศรีรัตนศาสดารามและวัดพระเชตุพน ได้ปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และดำรงจุดดั่งด้วยดีทุกประการปรากฏในเกียรติคุณไพศาลในสมรรถภาพ และวิริยาคูณปฏิภาณปรีชาในคราวเบียดพระเมียบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสังฆสภา และตั้งสมณัตถ์ว่าการองค์การสาธารณูปการ อนึ่ง เป็นผู้ติดตามในธรรมเนียมเทศนาวิธ มีศัพท์ทำนองอันไพเราะเหมาะแก่พุทธบริษัทผู้ประสงค์ธรรม

ส่วนมัยกุศล บัณฑิต พระมหาโพธิวงศาจารย์ จำริญด้วยพรพรายกาถ
 วยวุฒิ คุณวุฒิ อเนกประการ เป็นพระมหาเถระรัตตัญญูภาพ ประจักษ์
 ทราบชนบทรรมเนียมประเพณีซึ่งพึงปองแต่กาดนาน อุดมด้วยศีล
 สมาจารวัตร ปฏิบัติสมบุรณ์บริสุทธิ ได้เป็นครูและอุปัชฌายาจารย์แก่
 มหาชนเป็นอันมาก อุทิศให้ตั้งสอนอบรมพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์
 ถ่าสนิกบริษัทให้ปฏิบัติ ต้องตามธรรมเนียมปฏิบัติ มีศิษยานุศิษย์ไพศาล
 เป็นที่เคารพสักการบูชาแห่งพุทธมามกชนทั่วไป สมควรจะสถาปนาเป็น
 ที่สมเด็จพระราชาคณะผู้ใหญ่ได้

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดให้สถาปนาพระมหาโพธิวงศาจารย์
 เป็นสมเด็จพระราชาคณะ มีพระราชทินนามตามจารึกในสุพรรณบัฏว่า
 สมเด็จพระพุฒาจารย์ อเนกสถานปรีชา สัปตวิสุทธิจริยาสมบัติ นิพัทธชุ-
 คุณ ตีริสุนทรพรตธัมมบัณฑิตพรตมณคุณวิบุลยประสิทธิ์ ยติคณิศร-
 มหาปริณายก ศรีปิฎกโกศล วิมลญาณสุนทร บวรสังฆารามคามวาสี
 อรัญญวาสี สถิตณวัดทองนงการาม วรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานา-
 นุศักดิ์ ควรตั้งฐานานุกรมได้ ๓๐ รูป คือ พระครูปลัดธัมมพิพัฒนธุดาจารย์
 ปรีชาญาณประยุต วิสุทธิจริยาธิการ สังฆนายก ปิฎกธรรมรักขิต ๑
 พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูศัพทสุนทร พระครูคู่ดวงด ๑
 พระครูอมรโสดิต พระครูคู่ดวงด ๑ พระครูวิจิตรสังฆการ ๑ พระครู
 วิจารณ์โกศล ๑ พระครูธรรมรักขิต ๑ พระครูธมฺหี ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณทั้งปวงผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดร
 เพิ่มอิสริยยศในครั้ง จงรับธุระพระศาสนา เป็นภาระตั้งสอน ช่วย

ระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร ในคณะและในพระอาราม
ตามสมควรแก่กำลัง และอิสริยยศที่พระราชทาน^{นี้} และของจงเจริญอายุ
วรรณ ดุษ ผลิต ปฏิภาณคุณสารดีรสอดัด จิรัฏฐิติ วิรุฬหิไพบุตย์ ใน
พระพุทธศาสดา เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๘ เป็นปีที่ ๑๒
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

สมณศักดิ์ ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้รับตั้งถาวรแล้วนั้น โดยเฉพาะ
ที่พระครูอุดมพิทยากร เป็นพระครูพิเศษฝ่ายหนังสือไทย ซึ่งเป็นราช-
ทินนามที่ทรงชนใหม่ ในรัชกาลที่ ๕ ส่วนที่ได้รับเป็นพระราชอาคัน-
ที่พระรัชชมงคลมุนีนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ได้ทรงพระนิพนธ์ชนใหม่ ในรัชกาลที่ ๖ ราชทินนามทั้งสอง
ดังกล่าว เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้รับพระราชทานเป็นองค์แรก ดังปรากฏ
ตามจดหมายเหตุต่อไป^{นี้}

รับวันที่ ๑๐ มกราคม ร.ศ. ๑๑๗

เจ้าพระยาภาส ที่ ๑๔๑ ถึงวันที่ ๓๐ มกราคม ร.ศ. ๑๑๗

ตอบพระราชหัตถ์เรื่องโรงเรียนอุดมวิทยายน แลเหตุเกิด^{นี้} ๑ ถวาย
คำ^{นี้}แจงของอธิบดีกรมศึกษา ว่าโรงเรียน^{นี้}ตั้งอยู่หัวตองคาราม พระ
อาจารย์สยามปริยัตินวมเป็นอาจารย์ ได้เอาใจได้ในการตั้งสอนจริง ๆ

เจ้าพระยาภาณุ คิดจะให้เปนโรงเรียนชั้นกลางในหมู่เขตต์กต และให้
พระนมเข้าในคณะจัดการเด้าเรียนวัดมหานิกายในกรุงเทพ ฯ ในศกน้า
กับจะจัดพระสงฆ์ตามวัดเหล่านั้นมาฝึกหัดเปนอาจารย์ในโรงเรียนนี้ แดพระ
นมจะโปรดเกล้า ฯ ให้เปนพระครูก็ได้ กระไว้ว่าคงจะได้เปนเจ้าอาวาส
วัดอนงค์

พระบรมราชกระแส

หมายเหตุ

ดีมากควรเปนพระครูมุนิตยภัต ให้
เปนพระครูอุดมพิทยากร เรียกเข้ามาตั้งเป็น
การพิเศษอย่างรางวัล จะได้เป็นตัวอย่าง

รายนามพระสงฆ์ในกรุงและหัวเมือง ที่สมควรจะได้รับพระ
ราชทานสัญญาบัตรเลื่อนชั้น ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
พุทธศักราช ๒๔๖๓

เลขที่	รายนาม	พัดยศ
๓	<p>๑ ด ๖</p> <p>พระธรรมราชาจารย์ วัดอนงค์าราม เปนพระมงคลวิธานน์ พรหมจารีพรตนิวิฐ กฤตยาทร ยติคณิศร บวรสังฆารามคาม วาสี มีฐานานุกัตต์ ๕ ฐานานุกรมได้ ๔ รูป คือ</p>	<p>พัดเนกพนก้ามะหัย ปักทองแรง</p>

เลขที่	รายนาม	พดยศ
	<p>พระครูปลัด ดมเด็จพระมหาตมณะ พระครูสังฆรักษ์ มพระกระแดรับตั้งว่า พระ พระครูสมุห์ มงคลธรรมนี้ คิดเทียบ พระครูใบฎีกา พระมงคลเทพมุนี พระ มงคลเทพมุนี เป็นชนราช แต่ถ้าจะเป็น พระราชมง- คตมุนี ความจะไพเราะชน อีก ชื่อนั้นแปลความว่า มุนี หฺลวงผู้ทามงคล ชื่อหฺลวง แปลว่ามุนี ผู้เป็นมงคลแห่ง ราชตมบค ดัดแล้วแต่จะ ทรงพระดำริห์เดอก</p>	

วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓
 พระราชทานที่ ๓๑/๓๒๕๔ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓
 ไลอา

กำหนดการเลี้ยงพระ ๑๕ เป็นวันที่ ๓๑ มีนาคม

พระราชกระแส

หมายเหตุ

(๑) พระราชทานเงินช่วยเหลือ ไลอาให้
 ต่อมาเงินนี้พออยู่แล้ว, แต่ขอไว้ใช้เงินอื่น
 ไลอาขอในเวลาที่ ไลอาขอเงินไปใช้เงินอื่น.

(๒) เงินที่ทรงสั่งสนับสนุนของ
 ไลอาให้, เงินว่า "๕๕๕๕๕๕๕๕" ไป
 ไลอา, ไปใช้เงินอื่น.

นอกจากนี้แล้ว.

๗/๓.

บุญญาภิหาร

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ เห็นว่าท่านมีบุญญาภิหารเป็นพิเศษ
เท่าที่ปรากฏก็ชื่อว่า วัดถูกต้อง บุคคลถูกต้อง ที่นิยมกันว่าจักรวรรยหรือศักดิ์
สิทธิ์ มักมาสู่เพิ่มพูนบารมีของท่านอย่างแปลกประหลาด อาทิเช่นพระแก้ว
องค์เดียวต่างดี คือเปลี่ยนดีได้ตามเวลา โดยมีผู้นำมาถวายตั้งแต่ครั้งท่าน
ยังเป็นพระอินทร์เป็นที่จัดการระเคารพนักบวชของดำรงชนเป็นพิเศษ แม้
องค์พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในรัชกาล
ปัจจุบัน ก็เคยเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรทรงนมัสการ และใน
สมัยเมื่อท่านไปจัดการสร้างอุโบสถที่วัดโคกเข้ม จังหวัดชัยนาท โดย
ตัดคาहरณยะในพรรษาไปประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ประจวบกับขณะ
นั้น มีเรื่องจักรวรรยเกิดขึ้นโดยพระครูคฤขันธุร (เมือง) ครองเป็น
พระปลัดฐานานุกรม เป็นผู้รับหน้าที่ควบคุมการก่อสร้าง ได้พบพระพุทธรูป
แกะด้วยไม้ ปางห้ามสมุทร ตรงกบฏทอง ขนาดสูงประมาณ ๔ ศอก
โดยนำมาติดอยู่ที่หน้าวัดโคกเข้ม มีป้ายอักษรบอกว่า “พระผไท้คิด
อยู่ที่ไหนให้เชิญไป” แต่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ เห็นว่าเป็นพระศักดิ์สิทธิ์
จึงได้เชิญลงมาที่วัดของคาราม ตรงกบฏทองใหม่ และทำพิธีตั้งโกศ
แล้วเชิญกลับขึ้นไปประดิษฐานไว้ที่อุโบสถวัดโคกเข้ม ต่อมาเป็นที่เคารพ
นับถืออีกกันว่า “หลวงพ่อลอย” ศักดิ์สิทธิ์ทางน้ำมันค้ำบาดโรคาพาห มีผู้
ไปขอน้ำมันและเลี้ยงทาใบเซียมซีอยู่เสมอ ปรากฏว่าเป็นพระศักดิ์สิทธิ์
ของจังหวัดนนทบุรี แม้ในส่วนของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ เอง เมื่อ

กล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่ประจักษ์แล้ว เช่นปลดเกล้าหมั้นหมั้นศรีราชาผี
ปรากฏว่าได้ผลไม่มีอันตราย ตลอดจนการสร้างพระบูชา ท่านได้ดำเนิน
ตามตำหรับแบบแผน ก็เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างน่าอัศจรรย์

เมื่อกล่าวถึงบุคคล มักมีคนตั้งศักดิ์ตั้งมาเป็นบิوار กับมีคนมีสติ
ปัญญาดีรับใช้มาก นับว่าสมบูรณ์ด้วยบิวารยศ และเป็นที่ยอมรับของ
บุคคลทุกชนเมื่อถึงชนผู้ตั้งศักดิ์ นอกจากวัตถุและบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์
อัศจรรย์แล้ว ยังมีเรื่องอัศจรรย์ที่ควรนำมาเล่าคือ เมื่อเดือนพฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๖๕ เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธิบดีฯ ได้เตรียมเครื่องไทยธรรมที่วัดทองน
การาม เพื่อนำไปบำเพ็ญกุศลเนื่องในงานผูกพัทธสีมาอุโบสถวัดโลกเขม
โดยจัดผ้าไตรสำหรับถวายพระในพิธี ๘๐ ไตรเท่าจำนวนการกึ่งซึ่ง ๘๐ รูป
รูปละ ๑ ไตร โดยปรารภว่าให้เข้าหลักเกณฑ์พระอัสสัมชัญมหาเถรสมาคม บวรพ
ริตและคฤหัสถ์ได้ทราบต่างพากันนำผ้าไตรมาร่วมกุศลคนละไตรสองไตร
จนครบ ๘๐ ไตร แต่ก็ยังมีผู้นำมาถวายอยู่เรื่อย ๆ จนถึงวันออกเดินทาง
ไป พอจะถึงเวลาทำพิธีกรรม ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธิบดีฯ จึงสั่งให้สำรวจ
พระที่มาในงานทั้งหมดทั้งที่ไปจากกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดว่ามีจำนวน
เท่าไร เมื่อสำรวจแล้วปรากฏมีจำนวน ๑๐๘ รูป ท่านก็ให้มนต์เข้าในพิธี
ทั้งหมด แล้วสั่งให้สำรวจผ้าไตร ถ้าไม่พอแก่จำนวนพระก็ให้จัดหาเพิ่ม
เติมให้ครบ ครั้นสำรวจแล้วปรากฏมีผ้าไตร ๑๐๘ ไตรพอดีเท่าจำนวน
พระ ท่านรู้สึกอัศจรรย์ใจมาก ถึงกับเปลี่ยนอุทานวาทว่า “ดีมาก เข้าใน
มงคล ๑๐๘” นี่ก็นับว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ ในบุญญาภิหารของท่าน
เรื่องหนึ่ง

จริยาวัตร

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ เป็นพระมหาเถระในคณะสงฆ์ไทยองค์หนึ่ง
 สมบูรณ์ด้วยเถรธรรมบัตถิ มั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์เนกขัมมปฏิบัติ มีจริยา
 วัตรอันน่าเลื่อมใส ตั้งอยู่ในสมณสังวร สงบเสงี่ยมเรียบร้อย กิริยา
 ตะมุตะม่อม เจรจาไพเราะ แดงอาการยิ้มแย้มแจ่มใสแก่บุคคลทุกชั้น
 ที่เข้าไปคบหา วาจาของท่านเป็นปิยวาจาใช้อักษร “ ด ” เป็นประจำ คือติด
 กับได้ เช่น “ ดัจะ ไดจะ ” ไม่มีเวรไม่มีภัยกับใครๆ ฐิติมานะของท่านนับว่า
 เบาล้าง จึงสมด้วยพระบรมราชโองการที่โปรดให้ประกาศสถาปนาสมณ
 ศักดิ์ เป็นสมเด็จพระราชาคณะว่า “ อุดมด้วยศีลตมจารวัตรปฏิบัติ
 สมบูรณ์บริสุทธิ ” เป็นอาทิ

อาพาธ

เนื่องด้วยความชราภาพในตอนหลัง ๆ นี้ จึงปรากฏสุขภาพของ
 ท่านไม่ใคร่ดี สมเด็จพระราชชนนี ศรีสังวาลย์ โปรดให้นายแพทย์มา
 ตรวจเยี่ยมอาการ เพราะได้ทรงทราบว่ เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ อาพาธ
 นายแพทย์ตรวจแล้วจึงกราบทูลถวายรายงาน สมเด็จพระราชชนนี เพื่อ
 ทรงทราบ และถวายความเห็นว่ ควรให้ไปพักรักษาที่โรงพยาบาล
 เพราะทัวดมคนรบกวนมาก การพักผ่อนไม่เพียงพอ ทั้งไม่สะดวกในการ
 ตรวจโรค และถว้ยการรักษาได้ดี เนื่องจากเครื่องมื่อของแพทย์ในการ
 ตรวจและรักษาไม่เพียงพอ เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ๑ จึงได้แปรสถานไปพักร
 รักษาที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ ใน
 พระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระราชชนนี โดยทรงพระกรุณาเจ้คนายแพทย์และ

เจ้าหน้าที่เป็นพิเศษ ในขณะที่อยู่โรงพยาบาล อาการดีขึ้นบ้าง ในระหว่าง
ที่พักรักษาของคอยู่โรงพยาบาลนั้น มีศิษย์ฝ่ายบรรพชิตทำหน้าที่คิदानุ
ฐากประจำ และศิษย์กับท่านที่เคารพนับถือพากันไปเยี่ยมพังอาการอยู่
เป็นอันมากตลอดเวลาที่อยู่โรงพยาบาล ได้กลับจากโรงพยาบาลมาอยู่วัด
เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๔๘๘ พ.ศ. หาดวงดุริยพงษ์พิตุทิพย์ แพทย์ และ
พด ศ. ถนอม อุปถัมภ์านนท์ นายแพทย์ใหญ่ทหารบก นายแพทย์
แผนปัจจุบัน ผู้เป็นลัทธิวิชากรของท่านได้ร่วมกันถวายนการรักษาพยาบาล
และจัดนายสิบพยาบาลมาทำหน้าที่พยาบาลเป็นพิเศษอีก ๓ คน โดยมดัด
เปลี่ยนกันตามวาระ ส่วนทางวัดก็ได้จัดภิกษุสามเณรให้ช่วยกันทำหน้าที่
คิदानุฐาก นอกจากนั้น นายแพทย์ไกรศรี ทองเปตังศรี แพทย์แผนปัจจุบัน
ได้มาถวายนการพยาบาลด้วยศรัทธาเต็มใจ อาการที่อาพาธแต่ทรงกับ
ทรุดเรื่อยมา เนื่องจากความชราภาพของสังขาร จึงเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน
๒๔๘๘ เวลา ๒๒.๐๐ น. เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มณี ได้ถึงมรณภาพด้วย
อาการอันสงบ ณ กุฏิที่วัดทองนพคุณ ศิริพนมายุได้ ๘๒ ปี ๒ เดือน กับ
๒๑ วัน พรรษา ๗๒ ได้รับพระราชทานดวงนาคพและโกศไม้สิบสอง
พร้อมด้วยเครื่องประดับอัฐิยศ เป็นเกียรติยศ

ในการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทาน ทรงพระมหากรุณาโปรดพระ
ราชทานดวงดอกภีระม ๓ คัน และเมื่อถึงปฐมศตมวาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงพระ
มหากรุณาโปรดเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชทานกุศลทักษิณ
านุสรณ์ พระราชทานที่วัดทองนพคุณ นอกจากนั้น สมเด็จพระราชชนนี

ศรีตั้งวาศย์ คณะตั้งฆมนตร์ ด้มาชิกตั้งฆตภาเจ้าคณะตรวจการ คณะ
 รัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม โรงเรียนต่าง ๆ มีโรงเรียนบ้านส้มเด็จ
 เจ้าพระยา โรงเรียนศึกษานารีเป็นต้น และบรรดาญาติมิตรศิษยานุศิษย์
 ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ตลอดจนคณะสงฆ์จังหวัด คณะสงฆ์อำเภอ ได้
 บำเพ็ญกุศลถวายเป็นการคณะบ้าง เป็นส่วนบุคคลบ้าง ทุกวันและทุก
 ตีปดาศี จนถึงครบ ๓๐๐ วัน เมื่อพ้น ๓๐๐ วันแล้วยังมีท่านที่เคารพ
 นับถือ มาบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเรื่อยมาจนถึงวันพระราชทานเพลิง

รูป ชีรติ มจฺจนั

นามโคตฺตํ น ชีรติ

อุจฺโจ หิ อุจฺจํ รกฺขํ คุณฺวา จาตุตฺโท คุณํ ฯ

รูปกายของสัตว์ทั้งหลายย่อมทรุดโทรมย่อยยับไป แต่นามและวงศ์
 สดุดยั้งดำรงอยู่มิใคร่เสื่อมทราม เพราะฉะนั้น คนชนสูงพึงรักษาความ
 สูงไว้ และผู้มีคุณความดีพึงรักษาคุณความดีของตนไว้ให้ดี

รกฺเขยฺย อตุตฺโท สารุํ ลวณํ โลณํ ยถา ฯ

พึงรักษาความดีของตนไว้ เหมือนเกลือรักษารสเค็ม.

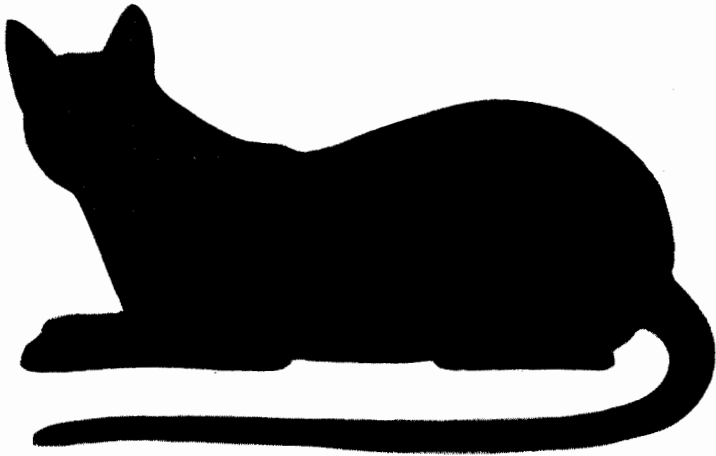

ตำราดลัษณะแมว
บทโคลงไหว้ครูและอารัมภบท

ถวายบังคมเกษเบ่อง	บงเหนียน
แทนสุมาลย์ทองเทียน	รูปไม้
ไสยเวทวิทยาเพียร	พิรภาพ พระนา
แสดงวิลาเลศไวั	เลศร้ศาสตร์ไสย
นักสิทธิ์วิเวทพร้อม	สององค์ ท่านนา
พระกะไลโยโกฏทรง	พรตไท้
ชุกกายวิลาพงษ์	มั่งคเลศ
สิทธิ์เวททาไฟให้	เกิดเชื้อแมวตระกูล

ภาพที่ ๑

แมวชื่อ นิลรัตน์

สมยานามชาติเชื้อ

นิลรัตน์

กายคำสัทธสามรรถ

เลอศพร้อม

พันเนตรเลิปลินทัด

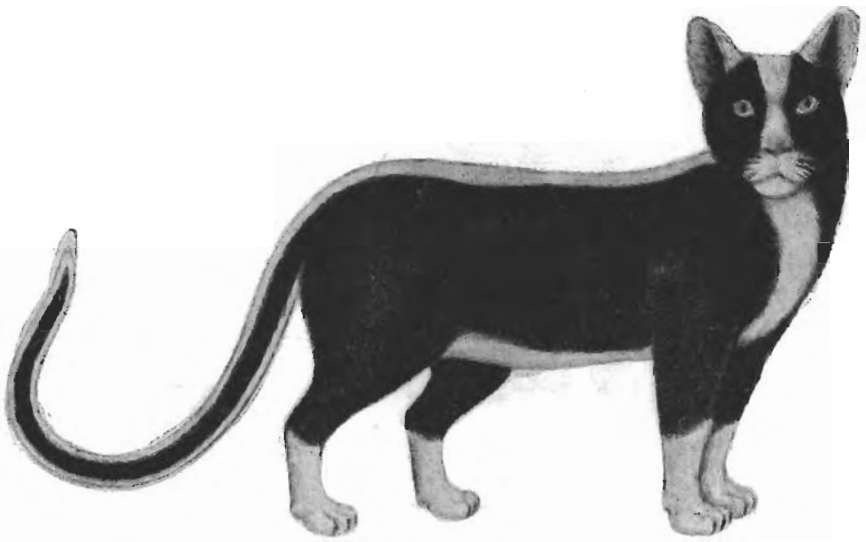
นิลคู่ กายนา

หางสุดเรียวยาวนาน

นอบน้อมเสมอเคียร

ภาพที่ ๒

แมวชื่อ วิลาศ

ราวคอตับถาดทอง

สองหู

ขาวตลอดหางดู

ดอกฝ้าย

มีเสวตสีบาทตรู

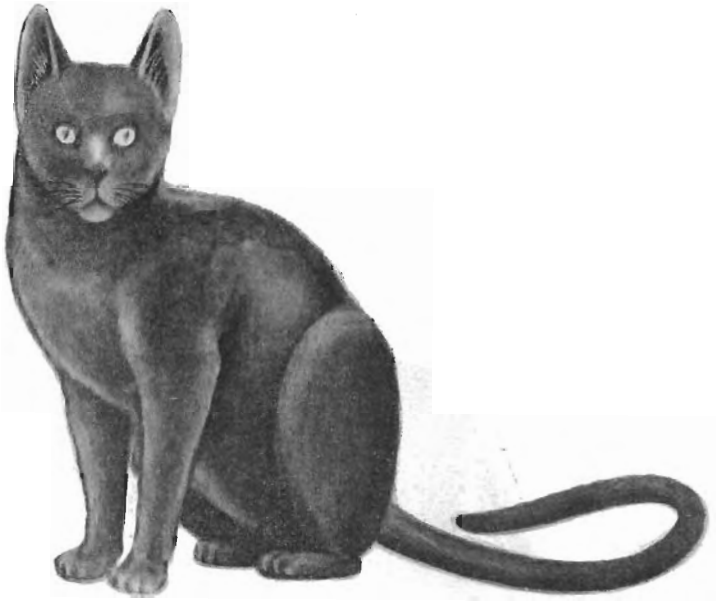
สองเนตร เขียวแฮ

นามวิลาศงามคล้าย

โกกพินกายดำ

ภาพที่ ๓

แมวชื่อ ศุภลักษณ์หรือทองแดง

ชนิดนิยมสุภลักษณ์ดำ

วิถาวรณ

สีดังทองแดงนั้น

เพริศแพรว

แสงเนตรเฉกแสงพรพร

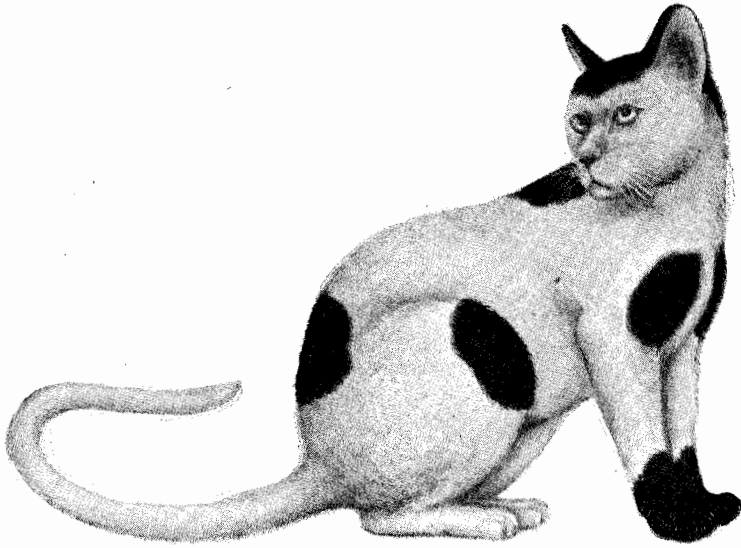
โณภาส

กันสรพไทยเกล้า

สิ่งร้ายกินเกษม

ภาพที่ ๔

แมวชื่อ เก้าแต้ม

สลัดดวงคอสีระต้น

ขาหลัง

สองไหล่กำหนดทั้ง

บาทหน้า

มีโลมดำบดบัง

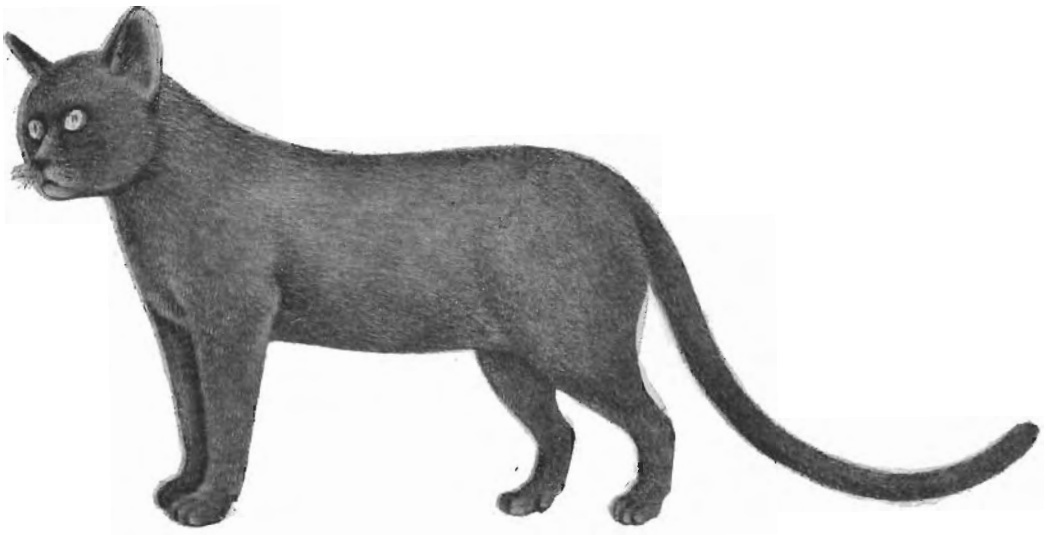
ปลายบาท สองแฮ

เก้าแห่งดำดูจมน้ำ

ผ่าน^๕พนขาวเสมอ

ภาพที่ ๕

แมวชื่อ มาเลศหรือดอกเลา

วิลามาลาศพน

พรรณกาย

ขนดั่งดอกเลาราย

เรียบร้อย

โคนขนเมฆมอปลาย

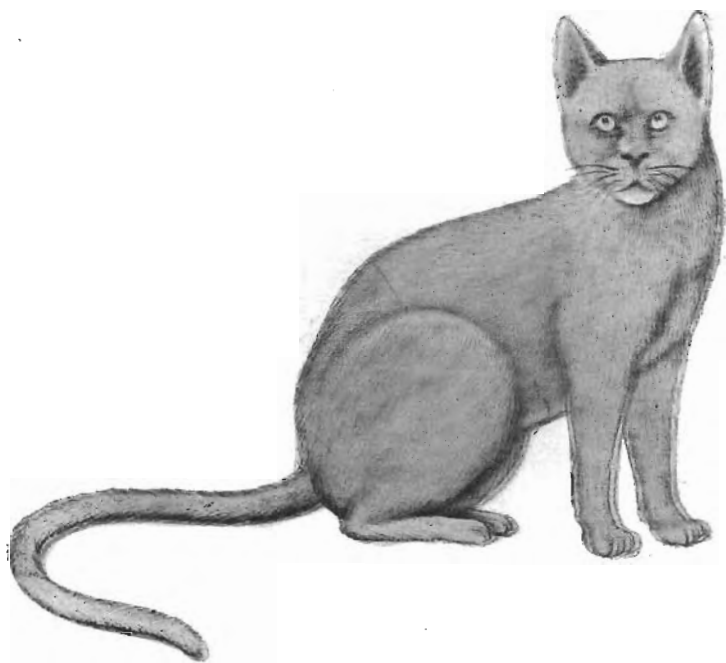
ปลอมเสวต

ตาดั่งน้ำค้างย้อย

หยาดต้องสตับง

ภาพที่ ๖

แมวชื่อ แซมเศวต

ขนดำแซมเศวตสั้น

สรรพางค์

ขนคู่โลมกายบาง

แบบน้อย

ทรงระเบียบเรียบร้อย

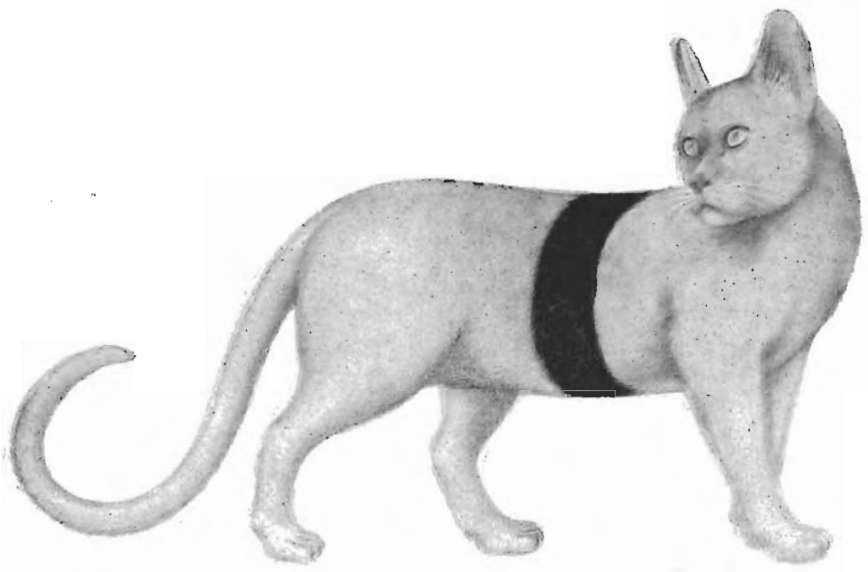
เรียวร่น งามนา

ตาตั้งแสงหึ่งห้อย

เปรียบน้ำทองทา

ภาพที่ ๗

แมวชื่อ รตนกัมพล

สมยาภาเยศข้อม

สีสังข์

ชอรัตนกัมพลหวัง

ว่าไว้

ดำรัดรอบกายจิ้ง

หวัดอก หลั่งนา

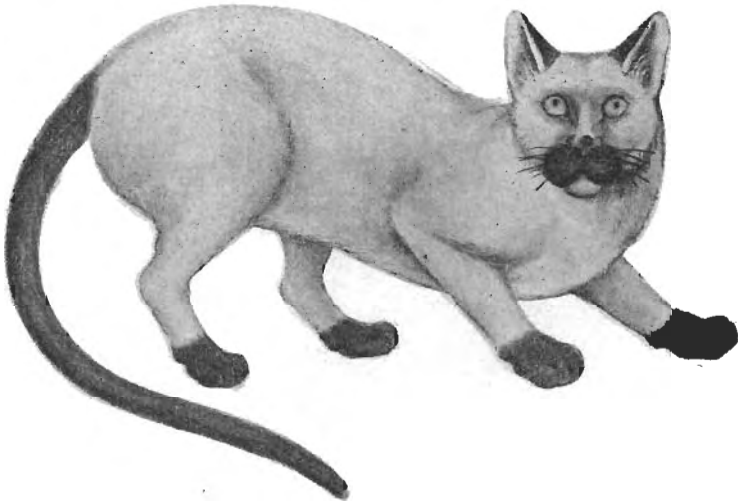
ตาตั้งเนื่อทองได้

หกน้ำเนียนแสง

ภาพที่ ๘

แมวชื่อ วิเชียรมาส

ปากบนหางสีเท้า

โสดสอง

แปดแห่งดำตุ๋นปอง

กล่าวไว้

สีเนตรตั้งเรื่อนรอง

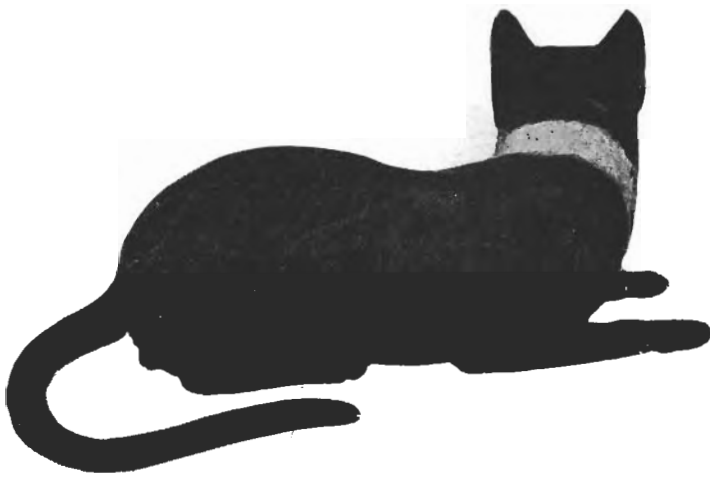
นาคสวาทิ ไว้อย

นามวิเชียรมาสไซ้

สอด^๕พนขนขาว

ภาพที่ ๘

แมวชื่อ นิดจักร

นิดจักรบอกช้อย

ลักษณะ

กายดุจกลีบกก

เทียบแท้

เสวตรอบรัดกรรฐา

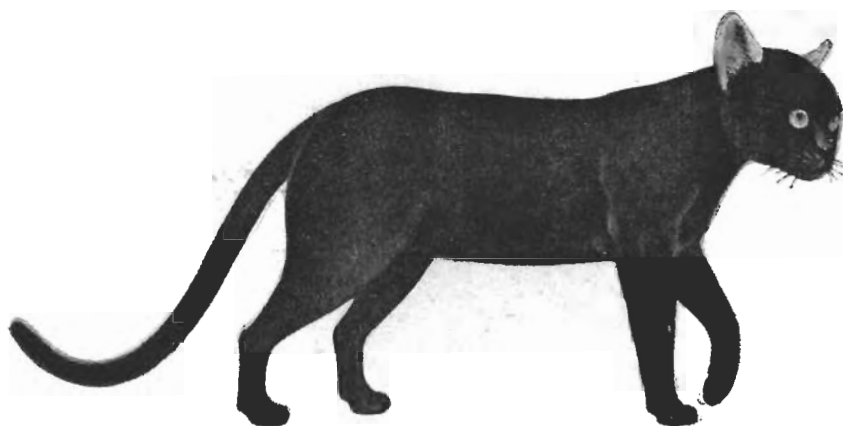
โดยที่

เนาประเทศไฉน

ดังสมควรนอม

ภาพที่ ๑๐

แมวชื่อ มุติดา

มุติดาปรากฏแจ้ง

ใบโศตสองเสวตปาน

สีตาผกาบาน

หางสุดโคมดำถ้วน

นามสมาน

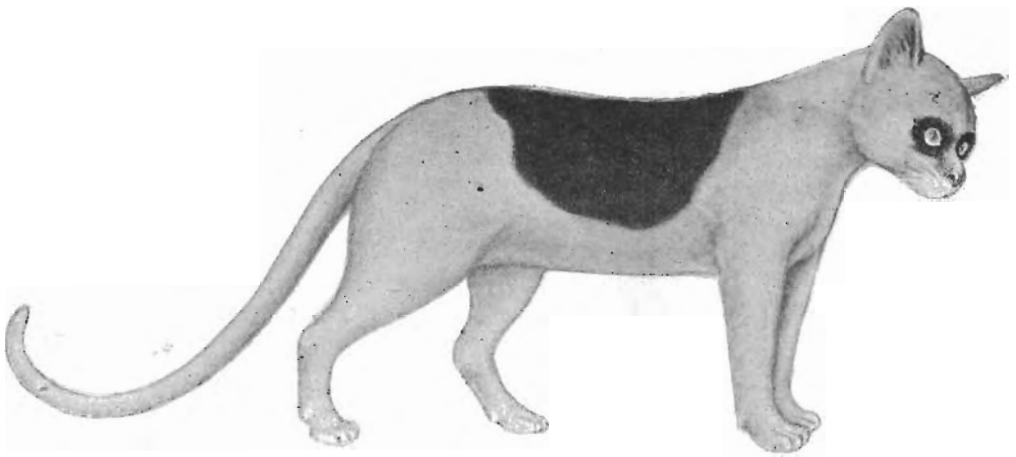
บักถ้วน

เบญมาส เหลืองนา

บาทพินกายเศียร

ภาพที่ ๑๑

แมวชื่อ กรอบแว่นหรืออานม้า

หนังนามกรอบแว่นพน เสวตผา

ขนดำเวียนวงตา

เฉกข้อม

เหนือหลังตั้งอานอา

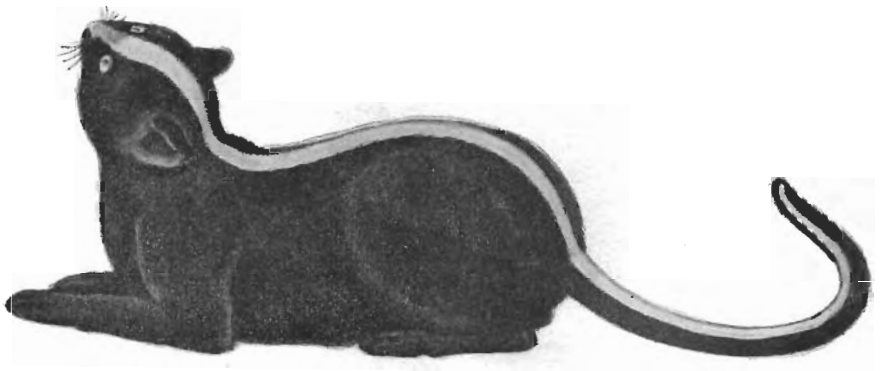
ชาชาติ

งามดั่งวงหมึกพร้อม

อยู่ตัวไฉไลแสง

ภาพที่ ๑๒

แมวชื่อ บัดเศวตหรือบัดตลกด

บัดเศวตลักษณะนี้

ปลายนา สาดแล

ขาวตลอดหางหา

ยากพร้อม

ระลุมเนกสลั้บตา

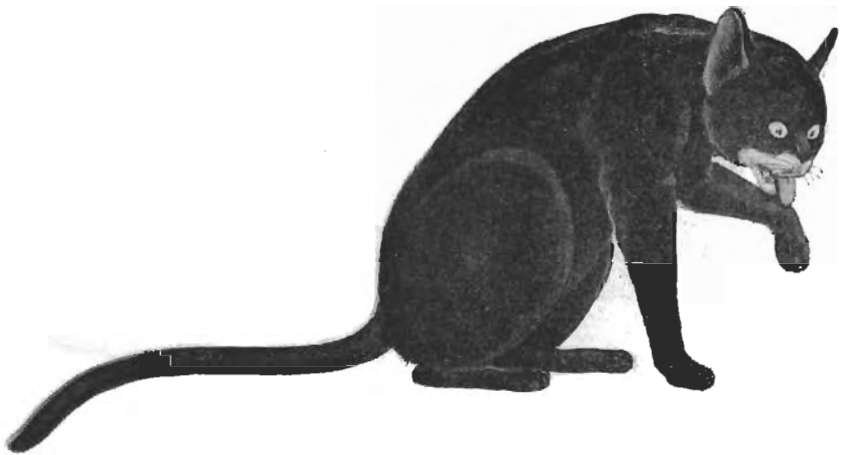
กายเฟ็ด เดียวแฮ

ตาดั่งคำทรายล่อม

บุษยนาพลอยเหลืออง

ภาพที่ ๑๓

แมวชื่อ กระจอก

มีนามกระจอกนั้น

ตัวกลม งามนา

กายดำสีสรรพสม

สอด้พน

ขนขาวเนกเมขลม

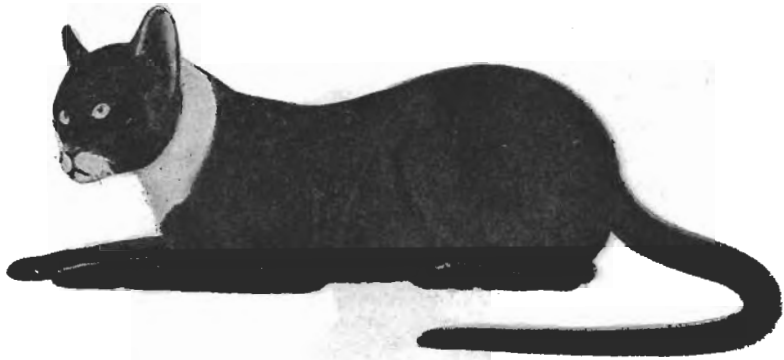
ลอยรอบ ปากแฮ

ตาประสมสีชน

เปรียบนารงผสาน

ภาพที่ ๑๔

แมวชื่อ สิงห์เสพย์

นามสิงห์เสพย์ชื่อ

ดำกาย

ขาวที่ริมปากกราบ

รอบล้อม

เวียนเกลี้ยงสอสังข์ปลาย

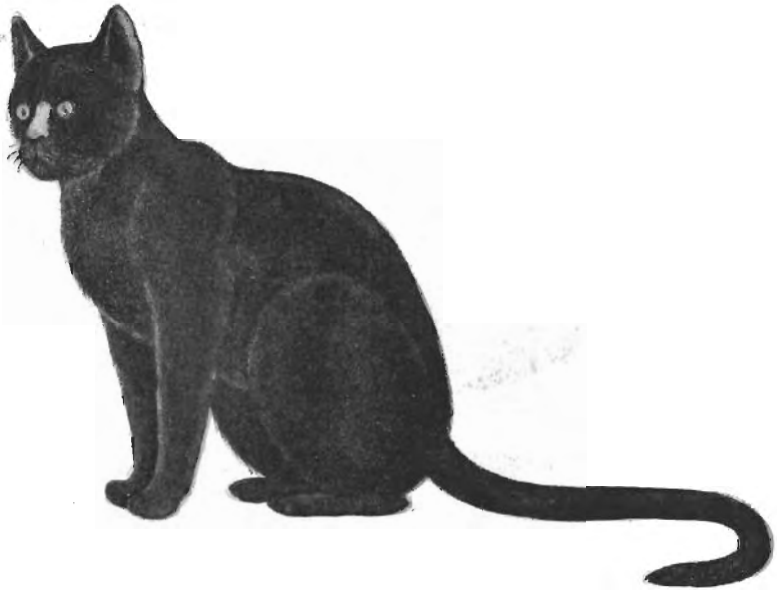
นาสิก อยู่แฮ

ตาดังสี่ร้งข้อม

หยาดน้ำจางแสง

ภาพที่ ๑๕

แมวชื่อ การเวก

มีนามการเวกพ่น

กายดำ

ศรีสรลักษณ์นำ

แนะไว้

สองเนตรเลื่อมแสงคำ

ถือมาศ

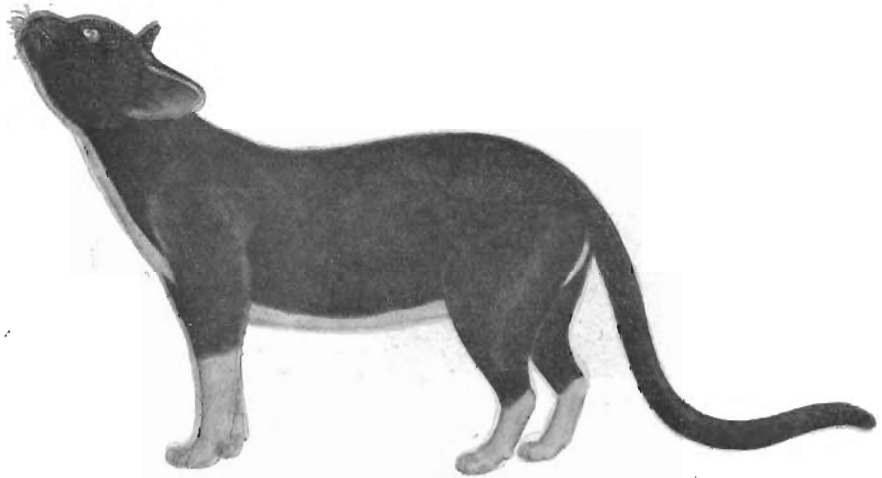
สันจมูกสีเสวตไชร

ดุจมั่นแบบเขยน

ภาพที่ ๑๖

แมวชื่อ จตุบถ

จตุบถหมดเพ็ดน้อม

นามแสดง ไว้นา

โถมสกลกายแสง

หมึกกล้วย

สืบทพิศเล่ห์แฝง

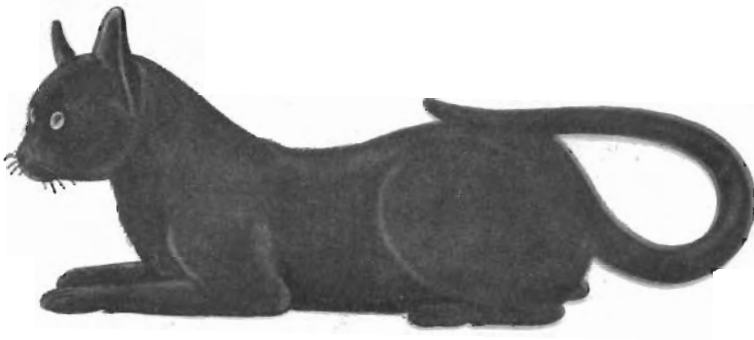
ลายเสวต

ดาเลื่อมสีเหลืองคล้าย

เช่นแม้นดอกโสน

ภาพที่ ๑๗

แมวชื่อ โกญจา

กายนาคอสุดท้อง

ขานน เลียดเฮย

ตาดั่งสับบกล

ดอกแย้ม

โกญจาพจน์นิพนธ์

นามกล่าว ไวนา

ปากและหางเรียวแหลม

ทอดเท้าคือสิงห์

โคลงแจ้งคุณภาพแมว ๑๗ ชนิดข้างต้น

สืบเจ็ดลักษณะข้อ

ควรจะเสาะแสวงหา

จะกอบเกียรติยศถา

ทรัพย์จะพูนเพิ่มให้

แมวขายดีพออย่าทิ้ง

ไล่ที่ฝั่งแรมปี

อัญฐานั้นมี

อาจประหารภยัน

วิชา นินา

สืบไว้

วรสวัสดิ์ ยี่งแฮ

เพราะเลี้ยงแมวศรี

ซากผี

ชวนชน

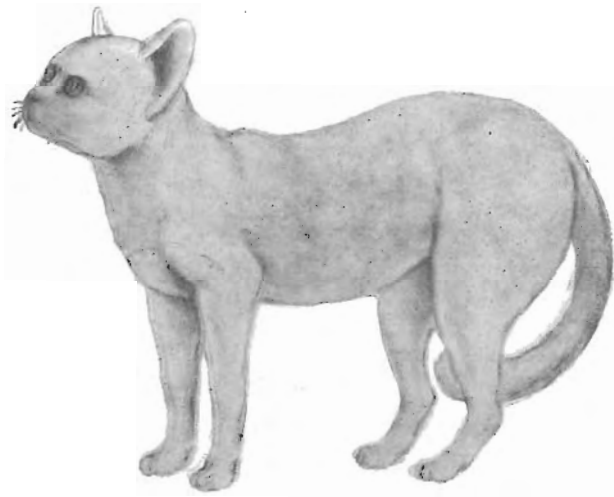
คุณยี่ง นักแฮ

กอบเกอพลผล

ต่อไปนี้เป็นแมวร้าย ๖ ชนิด

ภาพที่ ๑

แมวชื่อ ทูพพลเพศ

ตัวขาวตาเล่ห์ข้อม

ชานสลา

หนังดงโลहितทา

เนตรไว

ปลอมลักคาบมัสยา

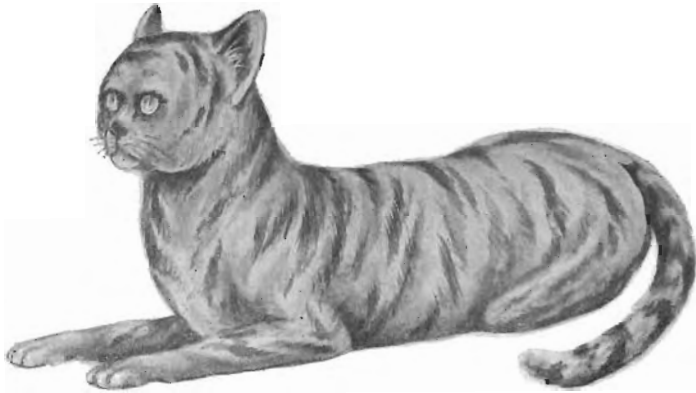
ทุกคำ คั่นแฮ

ชื่อทูพพลเพศให้

โทษร่อนแรงผลาญ

ภาพที่ ๒

แมวชื่อ พรรณพยัคฆ์หรือลายเสือ

มีพรรณพยัคฆ์แพศพน

ลายเสือ

ขนดั่งหุบครำเกลื่อ

เกล็ดบกกลิ้ง

สีตาโสดแสงเจือ

เจิมเปลือก ตมแฮ

เสียงดังฝโป่งร้อง

เรียกแคว้นพงไพร

ภาพที่ ๓

แมวชื่อ ปีสาย

ปัสสาวะพวกนี้

อาจัน โทษนา

เกิดซึ่งลูกออกกิน

ไปวัน

หางขดตั้งงูดิน

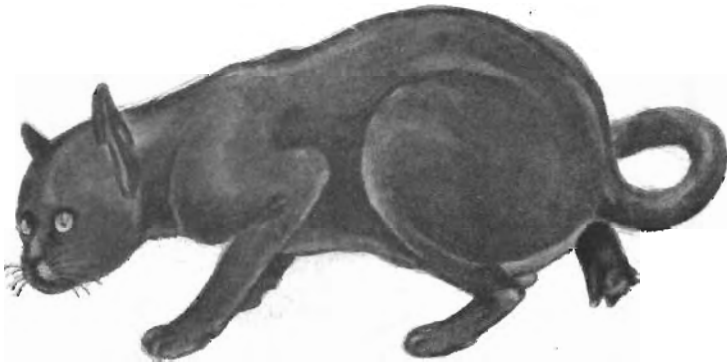
ขอบขนด

ขนคุดสากสยายเส้น

ซุบเนอ^๕ยานหน่ง

ภาพที่ ๔

แมวชื่อ หินโทษ

หินโทษโรคชาติเชื้อ

ลักษณะ

เกิดลูกตายออกมามี

แต่ท้อง

สันดานเพศกายปรา

กฏโทษ อยู่แฮ

ภัยพิบัติพาดต้อง

สิ่งร้ายมาสถาน

ภาพที่ ๕

แมวชื่อ กอบเพลิง

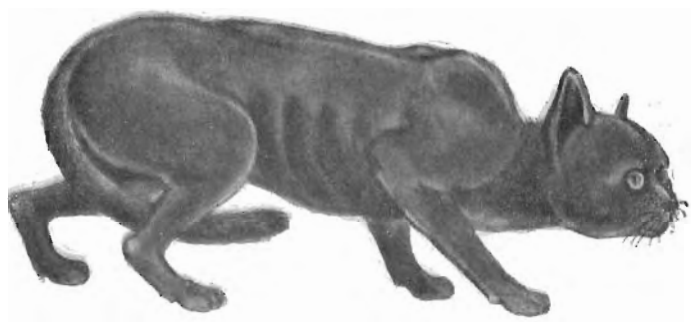

มันนอนขู่อยู่ซุ่ม	ซ่อนกาย
เห็นแต่คนเดินขาย	วิ่งคล้าย
กอบเพลิงกำหนดหมาย	นามบอก ไว้อย
ทรลักษณ์ชาติเชอร้าย	โทษแท้พลันถึง

ภาพที่ ๖

แมวชื่อ เหน็บเส้นยืด

เหน็บเส้นยืดนามโทษร้าย เร่งเจริญ

ค่างที่ทุยหางเห็น

โหดร้าย

ทรงรูปพิกลเบญ

จาเพศ

แมวดังนี้ชั่วไว้

ถิ่นบ้านเสียศรี

ต่อไปนี้เป็นบทโคลงแสดงโทษแมวร้าย

วิลาหิณาติเชอ ^๕	ทุพพล ร้างแ
โดยศาสตร์เวทาคัยล	ยากรู้
อย่าควรประกอบปน	ของชั่ว ไว้นา
ทรัพย์และยศศักดิ์ ^๕	ที่เลียงสุญญะม
แมวมีลักษณะพร้อม	เพรกาย
หางค้งบ่วงเบ็ดทาย	โทษไว
เนกพลอยเพชรร้านสลาย	โดยกล่าว มาแ
จงปล่อยเสียอย่าได้	คิดเลียงยังสถาน

สมบูรณ์สืบเจ็ดพร้อม	ลักษณะ
สฤษฏ์นามสมยา	บอกแจ้ง
แมวโทษหกตัวมา	บันจบ
ยี่สิบสามตัวแสรัง	สืบไวฟังล

จบบทโคลงลักษณะแมว

ต่อไปเป็นกาพย์ ๑๖ แสดงคุณโทษของแมว ดังนี้

ฉบับ ๑๖

- ๑ แมวเอกท่านกล่าวโดยหมาย ตำราบรรยาย ในรูปพรรณนั้นนา ฯ
- ๑ กายดำแต่้นพักตร์โสภะ สองบาทบาท ท้องหลังแลหางมีศรี ฯ
- ✓ ๑ เก้าแห่งใสเสมอสำลี เนตรดั่งมณี ปรากฏเปรียบนัยนา ฯ
- ๑ สำเนียงไพเราะนักรหนา เป็นที่เมตตา แก่ฝูงมนุษย์หญิงชาย ฯ
- ๑ แม้ใครได้เลี้ยงโดยหมาย จักได้เป็นนาย ผู้ใหญ่เลื่อนที่ถานา ฯ
- ๑ ศฤงคารบริวารโกคา ทรัพย์สินจักมา เนื่อง ๆ บริบูรณ์พูนมี ฯ
- ๑ จักเจริญสวัสดิภาพศักดิ์ศรี สัตรูไพร บ่ห่อนจะไถ่กลายตน ฯ
- ๑ เลี้ยงให้จงดีผล ตามท่านกล่าวกล ตำราตั้งนุโดยปอง ฯ
- ✓ ๑ หนึ่งกายขาวสัสมพอง โสภะล่ายอง แลดำนันเก้าแห่งมี ฯ
- ๑ เสมออย่างม้าเทศมีศรี แม้นใครเลี้ยงดี คำขายจะได้โกคา ฯ
- ๑ ทรัพย์สินสมบัตินานา พระเอนให้มมา ทุกสิ่งสารพรรณพึงมี ฯ
- ๑ ผู้นั้นจะเป็นเศรษฐี เพราะแมวนั้นดี จะให้ซึ่งคุณเจ้าตน ฯ
- ✓ ๑ หนึ่งนามนิลรัตน์โสภณ ทูท่งสากล เล็บลิ้นก็ดำอำไพ ฯ
- ๑ แม้นสบพบแมวตัวใด ดำดุจท่านไชย ดั่งซึ่งเลี้ยงรักษา ฯ
- ๑ ย่อมจะให้คุณอนเนกา ศฤงคารโกคา จะเนื่องเป็นนิจบริบูรณ์ ฯ
- ๑ กอบด้วยโกลีไอศุรีย์ แสนสุขเพิ่มพูน เจริญสวัสดิ์ก่าจัดภัย ฯ
- ✓ ๑ หนึ่งนามทองแดงแสงใส เล็บลิ้นพินิน นันแดงดั่งเกลี้ยงยอมทา ฯ
- ๑ ใครเลี้ยงจักได้ยศลา ยิงพันพรรณา เป็นที่อำมาตย์มนตรี ฯ
- ๑ หนึ่งดอกเลาใสสี ขนขาวอินทรีย์ แลขนนนั้นแกมแซมดำ ฯ

- ๑๐ ใครพบเร่งให้อัปลักข์ แหมวนั้นจักนำ ซึ่งสุขสวัสดิมงคล ฯ
- ๑๐ หญิงชายทั่วเหล่าสากล จักเมตตาตน ด้วยแหมวนั้นเป็นเสน่ห์ ฯ
- ๑๐ เป็นที่รักใคร่ไปมา แห่งฝูงประชา นรชนทั่วทั้งหญิงชาย ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงนามแมวแก้วโดยหมาย ขาวทั่วทั้งกาย แลเนตรนั้นดงมน ฯ
- ๑๐ สีก่ำงามมีศรี หางดำดี ดังหมึกมาลายลาดทา ฯ
- ๑๐ มีคุณยิ่งล้ำนักหนา จักนำโลกา พิพัฒน์สมบัติเพิ่มพูล ฯ
- ๑๐ ใครเลี้ยงจักได้อิสริย์ ศฤงคารบริบูรณ์ ทุกสิ่งสารพัดรณจักมี ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงลายดั่งปอดมัส เลื่อมแสงรุจี ดั่งเกล็ดมาลูปลายทา ฯ
- ๑๐ เลี้ยงดีมีคุณนักหนา จงเร่งหามา เลี้ยงเทอญอย่าแคลงสงสัย ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงนามมวงคลออำไพ ดำราท่นไผ่ ว่าแหมวนั้นเป็นมงคล ฯ
- ๑๐ กายดำค่อขาวรอบชน ใครเลี้ยงเกิดผล ทรัพย์สินสมบัติมากมี ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงดั่งดุจอาณพาสี แด้นหน้ามีศรี นัยนาทั้งสองขอบดำ ฯ
- ๑๐ ดีค่าแสนต่ำลึงทองคำ ใครเลี้ยงจักนำ เกียรติยศมาให้เจ้าตน ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงดำเป็นขอบสกลนัย กายนั้นโสภณ ประหลาดดั่งเกล็ดกล่าวมา ฯ
- ๑๐ ใครเลี้ยงจักมียศลา มีเดชเดชา นุภาพแก่คนเกรงกลัว ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงดำสีเลื่อมทั่วตัว นาสีกสัว ขาวพ่องเป็นแค้นโสกา ฯ
- ๑๐ ใครเลี้ยงจักได้ธำนา ในเจ็ดเดือนตรา พระยาจะให้ลาภหลาย ฯ
- ๑๐ หญิงดวงดั่งทิวปรีชา โสกาเพริศพราย ท่านกล่าวว่าเป็นศักดิ์ศรี ฯ
- ๑๐ ใครเลี้ยงจักเป็นมนตรี เสนาธิบดี ประกอบด้วยยศศฤงคาร ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงแค้นปากจุมกโอฬาร ใครได้พบพาน จงเลี้ยงบำรุงรักษา ฯ
- ๑๐ จะได้ที่แดนไร่นา ทรัพย์สินโลกา ถ้าไพร่จักได้เป็นนาย ฯ
- ✓ ๑๐ หญิงดั่งรอมดท่านทาย ดีแต่ค้าขาย ลำเภากะทรานาวัง ฯ

- ๑ พ่อค้าควรเลี้ยงโดยหวัง แนวนั้นจกคลัง เงินทองทุกสิ่งพูลมี ฯ
- ๑ หนึ่งต่างบัดตลอดสดศรี ดำราว่าดี ใครเลี้ยงจักยิ่งตระกูล ฯ
- ๑ กอบด้วยยศศักดิ์ไอศุรย์ ทุกสิ่งบริบูรณ์ พร้อมมลเป็นนิจนิรันดร์
- ๑ หนึ่งสืแต่ต่างขบขัน ท่านว่าควรกัน ให้เลี้ยงแต่ราชินิกุล ฯ
- ๑ แนวนั้นย่อมจะให้คุณ จงมีการบุญ อย่าได้ไปทำอันตราย ฯ
- ๑ หนึ่งต่างสองหูโดยหมาย ดำราท่านทาย ว่าควรจะเลี้ยงแต่สงฆ์ ฯ
- ๑ เล่าเรียนสิ่งใดมั่นคง มิได้ล้มหลอ สำเร็จดังความปรารถนา ฯ
- ๑ ท่านกล่าววิจารณ์ดำรา จงพิจารณา มาเลี้ยงทุกสิ่งตามมี ฯ
- ๑ แม้นตายอย่าทิ้งซากผี ผังไว้แรมปี แล้วเก็บกระดูกแมวมานะ ฯ
- ๑ ใส่หม้อพิทักษ์รักษา จะมีคุณา นุคุณแต่งเป็นเหมือนกัน ฯ
- ๑ เลี้ยงแล้วอย่าได้เคียดฉุน ทบโอบยี่น ถนอมจงรักนักษะ ฯ
- ๑ บันจงอาหารโภชนา เขานาผักปลา ทุกสิ่งบำเรอบริบูรณ์ ฯ
- ๑ แนวนั้นย่อมจักเพิ่มพูล อย่าฟังอาครุ สงสัยในเรื่องดำรา ฯ
- ๑ แมวขวมมากเหลือตรา ลายดังพยัคฆา กินลูกแลออกลูกตาย ฯ
- ๑ ต่างแดงหางดอกนิบหาย หางขอคชาวลาย ท่านว่าให้เร่งปล่อยเสีย

จบตำราแมว ร้ายแลด้โดยสังเขปเพียงเท่านั้น ฯ

(สะกดการันต์ตามต้นฉบับ)

ตำราทวนข้าวทิพย์

ของ

วัดอนงคาราม

นายแจ่ม ดีประวัติ เปரியัญ

รวบรวมและเรียบเรียง

ตามบัญชาของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมหาเถระ

ระเบียบการพิธีทวนข้าวทิพย์

๑. การจัดตั้งที่สักการบูชา จัดตั้งที่ คือ :-

ก. ที่พระพุทธรูป ประกอบด้วยโต๊ะหมู่ใหญ่ ๓ หมู่ มีเครื่องสักการบูชา แจกัน พานดอกไม้สด เริงเทียน กระถางธูป ที่นํ้ามนต์ เทียนนํ้ามนต์ เครื่องหอมสำหรับจุดธูป พระพุทธรูปที่จะตั้งบนโต๊ะบูชา จะเป็นพระปางใดก็ได้ ดูขนาดพอสมควร ถ้าได้พระพุทธรูปโบราณด้วยยิ่งดี

ข. ที่เทวรูป ประกอบด้วยโต๊ะหมู่และเครื่องสักการะทำนองเดียวกัน ตั้งไว้อีกด้านหนึ่งต่างหาก ห้ามตั้งรวมกับพระพุทธรูป โต๊ะตั้งเทวรูปชนิดต่างๆ เท่าที่จะหาได้ มีเทวรูปพระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์ เป็นต้น ตลอดจนเครื่องสักการะให้น้อยกว่าพระพุทธรูป เพื่อเว้นโอกาสไว้ตั้งเทวรูปตามชนโคะทางต่าง (หมั่นนํ้ามนต์ไม่ต้องตั้ง)

๒. การโยงด้ายสายสิญจน์ เริ่มโยงจากโต๊ะพระพุทธรูปมาที่ โต๊ะเทวรูปแล้วแยกเป็น ๒ สาย นำกลับไปไว้ที่โต๊ะพระพุทธรูปสำหรับ พระสังฆเถาเสด็จเสด็จพระพุทธรูปหนึ่ง อีกสายหนึ่งออกจากโต๊ะ เทวรูปแบ่งเป็น ๘ สาย สำหรับแยกลงที่นั่งโหรสายหนึ่ง ลงที่เทวดาทิ้ง ๔ สาย ลงที่นางสาวพรหมจารีทิ้ง ๔ อีก ๔ สาย ก่อนที่จะมาเข้าโต๊ะพระพุทธรูป ให้วงรอบโรงพิธีที่คั่นกระแจะเตาถนอมข้าวทิพย์เสียก่อน แล้วจึง โยงมาเข้าโต๊ะพระพุทธรูปแล้วไปโต๊ะเทวรูปดังกล่าว ห้ามเอาสายสิญจน์ ผูกมัดที่องค์พระและเทวรูป ให้วงที่ขอบโต๊ะบูชา ถ้าโต๊ะหมู่บูชา มีฐานรอง ให้วงผูกกับขอบโต๊ะฐานรอง

๓. การจัดอาสนะที่นั่ง ให้ตั้งอาสนะสังฆะที่จะเสด็จพระพุทธรูปหนึ่ง คัดต่อจากโต๊ะบูชา ด้านซ้ายพระพุทธรูป เท่าจำนวนที่พระจะเสด็จ พระพุทธรูปหนึ่ง ก็รูปก็แล้วแต่ไม่กำหนด แต่ไม่ควรต่ำกว่า ๘ รูปเป็นอย่าง น้อย ให้จัดอาสนะสำหรับโหรหนึ่ง ๑ ที่ ตรงหน้าโต๊ะเทวรูปออกมาห่างจาก โต๊ะเทวรูปประมาณ ๑ วา หันหน้าไปทางโต๊ะเทวรูป แล้วจัดที่นั่งเทวดา ๔ ที่ ถัดจากที่นั่งโหรออกมา ให้นั่งเข้าแถวเรียงหน้ากระดาน หันหน้าไปทาง โต๊ะเทวรูปเหมือนกัน แล้วจัดที่นั่งสำหรับนางสาวพรหมจารีอีก ๔ ที่ ต่อจาก ที่นั่งเทวดาออกมา เข้าแถวเรียงหน้ากระดานบายหน้าไปทางโต๊ะเทวรูป ครุกัน ต้องมีหมอนสำหรับหมอบกราบ สำหรับโหร เทวดา และนางสาว พรหมจารีคนละ ๑ ใบ วางไว้ข้างหน้าอาสนะที่นั่งของแต่ละคน เวลามีพระ เจริญพระพุทธรูปหนึ่ง ทุกคนต้องนั่งพับเพียบถือสายสิญจน์ประนมมือฟัง ด้วยความสงบ เริ่มแต่รับศีลเป็นต้นไป จนกว่าจะเสด็จมนต์จบจึงลุก เคลื่อนที่ได้ กับให้บุ๋มข้าวไว้สำหรับพระสังฆะยืนอ่านประกาศอันเชิญ

เทวดาที่หน้าโต๊ะเทวรูป ๑ ที่ (ผ้าขาวนุ่งผ้าใหม่เสร็จแล้วถวายแก่พระผู้ประกาศ)

๔. การแต่งกาย ไหฺรแต่งขาวทั้งชุด คือ นุ่งผ้าขาวโจงกระเบน สวมเสื้อในเสื้อนอกคอบิดขัดคุดทุกเม็ด มีผ้าขาวสไบเฉียงทับเสื้อนอก ถ้ามัดเสื้อครูยให้สวมเสื้อครูยแทนผ้าสไบเฉียง แต่ต้องได้แขนข้างซ้ายข้างเดียว แขนเสื้อครูยข้างขวาให้ตบพาดบ่าซ้ายแทนสไบเฉียง เทวดาทั้ง ๔ นั้น สวมมุติแทนท้าวมหาราชทั้ง ๔ องค์ การแต่งกายนุ่งผ้าตามดีของเทวดา (ผ้านุ่งเทวดาเขามัวไว้สำหรับแต่ง มีที่กรมคิดปากกร หรือที่เขามัวไว้ให้เข้า) นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อชั้นในชั้นนอกคอบิดขัดคุดทุกเม็ด ทั้งเสื้อในและนอกใช้ผ้าขาวหามัวไว้ด้วย สวมเสื้อครูยสไบเฉียงแบบเดียวกับไหฺรดังกล่าวมาแล้ว เทวดาทุกคนต้องสวมตระกอมพอกบนศีรษะ สวมเฉพาะเวลาไปถอนข้าวทิพย์ เวลาฟังพระเจริญพระพุทฺธมนต์ไม่ต้องสวม ให้เอาตระกอมพอกวางไว้บนหมอนตรงหน้าทุกคน เวลาเข้าพราหมณ์จะมาทำพิธีสวมให้เอง นางสาวพรหมจารี ควรใช้ผ้าตัวนุ่งผ้าหน้าคาดหัดจดยังไม่เคยมีสามีและยังไม่เคยต้องประเวณีจากผู้ชายเคย ต้องเลือกที่บริสุทธิ์จริงๆ แต่งกายเครื่องขาวทั้งชุด แต่ไม่ต้องโจงกระเบน มีวัดเกล้าสวมศีรษะทุกคน แต่ยังไม่สวมเวลาเย็น วางไว้บนหมอนเช่นเดียวกับเทวดา เวลาเข้าพราหมณ์จะทำพิธีสวมให้เช่นกัน ไหฺรก็ดี เทวดาก็ดี ถ้าจะใช้สัมมุติแต่ง ให้เลือกหาคนผู้มีศีลธรรม และมรรยาทอันงาม ไม่ใช่คนชเลาชยา หรือคนเกกมะเหรก จึงจะเป็นมงคลแก่พิธีการ (คำว่าวัดเกล้าหมายถึงมงคดย่นที่สวมศีรษะเด็กเวลาโกนจุก)

ตำราถอนข้าวทิพย์

๕. เครื่องที่จะใช้ในพิธี ให้ปลูกโรงพิธีชั้น ๑ หลัง เป็นโรงโถง ก่อเตาตั้งกระทะขนาดใหญ่ไว้ภายในโรงพิธี ๒ กระทะ ๔ กระทะ ๖ กระทะ ๘ กระทะ แล้วแต่ความต้องการจะถอนมากหรือน้อย พายสำหรับถอน ปลายเหล็กด้ามไม้กระทะตะ ๔ เเล่ม ฟันใช้ไม้ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ กัมปพฤกษ์ ไม้พุทรา อย่างละสามคืบ ทุกเตาแถมกับฟันขรรคมดา โรงพิธีต้องประดับธง นักรราชวัติ^๕ ๕ มุมห้อง แล้วยกศาลเพียงตาขึ้นไว้ในทิศที่เป็นศรีของวันที่จะถอนข้าวทิพย์ เพื่อตั้งเครื่องตั้งเวลายบายศรีหัวหมูปัดไก่ ขนมต้มแดงขาว มะพร้าวอ่อน ถ้วยน้ำ จะยกไว้ในโรงพิธีหรือนอกโรงพิธีก็ได้ (เครื่องตั้งเวลายใช้เวลาเช้าของวันที่จะถอน)

๖. บทพระพุทธรูปที่^๕จะใช้สวดในพิธีถอนข้าวทิพย์ ต้องสวดหมดทุกบทและทุกสูตรโดยไม่ตัดัดแม้แต่วรรคเดียว คือ :-

๑. สิบสองตำนานตั้งแต่ต้นจนจบ
๒. รัมมจักกัปปวัตตนสูตร^๕ทั้งสูตร
๓. มหาสมัยสูตร^๕ทั้งสูตรห้ามตัดัดเด็ดขาด

สวดติดต่อกันไปในเวลาเดียว.

๗. เครื่องประโคม ให้มีปี่พาทย์สำหรับประโคมก่อนพระสวดมนต์และสวดมนต์จบ กับเวลาทำพิธีถอนข้าวทิพย์ และมีฆ้องใหญ่สำหรับตีรับคำประกาศเทวดา และรับพระสวดมนต์เป็นบท ๆ ไปบทละ ๓ ที่ จนกว่าจะจบ และตีเป็นฤกษ์เวลาจะลงมือถอน

๘. บุคคลสำคัญในพิธี ฝ่ายพระสงฆ์ ต้องมีพระมหาเถระ

๑. ทราบว่าในพิธีหลวงท่านใช้สวด ๓ วันวันละสูตร แต่เจ้าประคุณสมเด็จฯ ท่านใช้ข้อสวดเพียงวันเดียว เพราะกำหนดงานมีเพียง ๒ วัน ก็ตอนเย็นวันหนึ่งกับวันรุ่งขึ้น

ผู้ทรงวิทยุคุณและคุณุคุณิ เป็นประธาน ๑ รูป จะเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้นหรือ
 อารามนามาจากอื่นก็ได้ กับมีพระอนุเถระที่เตี้ยงไฟเระสำหรับย่านคำ-
 ประภาศเขมยเทวดาและชัตตานาน ๑ รูป ฝ่ายคฤหัสถ์ โหระ ๑ เทวดา ๕
 นางสาวพรหมจารี ๕ พรหมณ์ ๓ (ต้องใช้พรหมณ์แท้ ๆ จะสมมุติเอา
 มิได้) นอกจากนั้นต้องมีคนงานที่แข็งแรง สำหรับทวนข้าวทิพย์ประจำ-
 กระตะระ ๒ คนเป็นอย่างน้อย เพราะการทวนจะต้องออกแรงไม่แพ้การ
 กระตะแมกระตะใหญ่ ๆ กับจะต้องมีคนเข้าใจวิธีประสมเครื่อง และการ
 ทวนที่ชำนาญที่สุด ไม่เช่นนั้นข้าวทิพย์จะไม่ได้รสโอชาชวนบริโภค อาจ
 เหม็นไหม้หรือดิบ หรือไม่ก็มรสปร่าไม่น่ากิน ของที่จะใช้ทวนข้าวทิพย์
 นั้น ต้องหาเตรียมล่วงหน้าไว้แต่เนิ่น จะนำมาได้ลงในกระตะในวันทวน
 ไม่ได้ เพราะจะทำให้เสียรส ด้วยของบางสิ่งบางอย่างจะต้องใช้คำ บด
 ปอก คั้น กระเทาะเปลือกก่อน เช่น ถั่วลิสง เมล็ดบัว เป็นต้น ที่ควรใช้ถก
 ต้องใช้ถก ที่ควรบับเอาน้ำต้องบับ เช่น อ้อยต่าง ๆ ที่ควรคั้นต้องคั้นเช่น
 ดั้มต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อทำธุระต้องกะส่วนให้พอเหมาะกับปริมาณที่จะใช้
 แล้วแยกเก็บไว้ที่ใดเป็นอย่างไรๆ นำเข้าพิธีเวธดาพระสวดมนต์เย็น ดังบน
 เตี้ยงใหญ่ภายในมณฑลแห่งด้ายดิญจน์ทุก ๆ อย่าง เมื่อพระสวดมนต์จบ
 แล้วจึงขนไปตั้งไว้ ณ โรงพิธีได้ ฟันและพายที่จะใช้ทวนก็ต้องนำมาเข้า
 พิธีเช่นเดียวกัน สำหรับฟันนำมาเข้าพิธีเพียงไม่ราชพฤกษ์ ไม่ชัยพฤกษ์
 ไม่กัมปพฤกษ์ และไม่พุทราเท่านั้น ฟันไม้อื่นไม่ต้องนำมาเข้าพิธี

๕. สิ่งของที่ต้องใช้ในการทวน ถั่วดำ ถั่วขาว ถั่วแม่ตาย
 ถั่วราชมาษ ถั่วเหลือง ถั่วทอง ถั่วเขียว ถั่วลิสง เมล็ดงา ลูกเดือย ตำลึง
 วิธาด ตำลึงตาน เมล็ดแดงโม ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวเม่า เผือก มัน

กระจับตัด แห้วไทย ข้าวสารหอม ผดไม้แดง เมล็ดบัว ผดมะกล่ำใหญ่
 นานมโค เนย ^๕ น้อยย มะพร้าวอ่อน มะพร้าวห้าว ชะเอมเทศ น้ำ
 คาดกรวด น้ำคาดทราย น้ำคาดหม้อ ข้าวดอก ขนมะขี้จืด ผดทับทิมตัด
 ผदन้อยหน้า ผดเงาะ ผดดางดาด ผดตะมุค ผดมะพลับตัด ผดดาด แห้วจั้น
 กดยหอม กดยไข่ ดมเขียวหวาน ทุเรียนกวน ดับปรดกวน ข้าวตัง
 เป็นน้ามน อ้อยแดง อินทผลัม ผดสะท้อน ผดถั่วแ้งแห้ง ลำไย พุทรา
 ดมมะแบ่น ดมข่า ดมเกลี้ยง ดมศรีลังกา ผดมะพลับแห้ง.

รวม ๖๑ ^๑สิ่ง

กำหนดการพิธีทวนข้าวทิพย์

พิธีการตอนเป็น

๑. เมื่อถึงกำหนดเวลาเจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์เถรวาทจะ
 ที่ จะทำการเจริญพระพุทธมนต์ดังประชุมพร้อมกัน ไหฺร เทวดา นาง-
 ดาวพรหมจรรย์ แต่งกายเข้านั่งประจำที่พร้อมกันแล้ว ผู้เป็นหัวหน้าฝ่าย
 ทายกทายิกา จุฑารูปเทียนบุชาพระรัตนตรัย ไหฺรจุฑารูปเทียนบุชาเทวรูป
 เสร็จแล้ว ไหฺรอาราธนาศีล พระให้ศีล

๒. เมื่อรับศีลเสร็จแล้ว พระมหาเถระผู้เป็นประธานกล่าวคำ
 ปราศรัยกับทายกทายิกาวารวาทเรื่องประเพณีทวนข้าวทิพย์ และอำนวยพร
 เป็นการเปิดพิธี (ดูแบบคำสัตยาธิษฐานหน้า ๘ เป็นตัวอย่าง) ต่อจาก
 นั้นพระอนุเถระผู้จะอ่านคำประกาศอัญเชิญเทวดา ทำความเคารพพระมหา

๑. สิ่งของเหล่านี้คัดมาจากตำราของหลวงในหนังสือพระราชพิธี ๑๒ เดือน จึงต้องจัด
 ทำให้ครบตามตำรับจะขาดมิได้

เถระแล้วลุกออกไปยืนบนผ้าขาวที่ปูไว้ตรงหน้าโต๊ะเทวรูป บ่ายหน้าไปทางเทวรูปแล้วอ่านคำประกาศเทวดาเป็นทำนองร่าย (ดูแบบคำประกาศเทวดาหน้า ๑๓) เมื่อจบลง พนักงานต้นของชัย ๓ ที่ บัณฑิตทำเพลงธำมรงค์รับเดิศจึงเทพยดา พระอนุเถระกตบเข้าหนึ่ง

๓. ไพร่ถูกชนชั้นนี้บ่ายหน้าไปทางตั้งมณฑลนิบาต ทำความเคารพแล้วอ่านคำประกาศเผด็จสังข์ (ดูแบบคำเผด็จสังข์หน้า ๑๔) จบแล้วอาราธนาพระปริตต์ พระสังข์ซัดตำนาน เริ่มเจริญพระพุทธมนต์ ดิถีต้องตำนาน รมมจักกั วตว โดยลำดับ พนักงานซึ่งคอยต้นซึ่งตามบทจนกว่าจะจบ เมื่อพระสังข์สวดมนต์จบแล้ว บัณฑิตประโคมอีกครั้ง ไพร่เทวดา นางสาวพรหมจารี กราบพระแล้วลุกจากที่ไปได้

หมดพิธีตอนเย็น

พิธีการตอนเช้า คือวันที่จะลงมือทวนข้าวทิพย์

๑. พิธีการตอนเช้าของไชยพราหมณ์ จึงต้องเตรียมที่นั่งสำหรับพวกพราหมณ์ไว้ที่หนึ่ง ตรงหน้าโต๊ะเทวรูปออกมา ปูพรมหรือเสื่อไว้ให้พอหนึ่งได้ ๓ คนเป็นอย่างน้อย เตรียมพานใส่ข้าวตอกดอกไม้วัดด้วย ก่อนถึงเวลาปฐมฤกษ์ จัดเครื่องสังเวยไปตั้งไว้ที่ศาลเพียงตาให้พร้อมเสร็จ เจ้าหน้าที่แผนกทวนข้าวทิพย์จึงเตรียมตั้งกระทะเตรียมยกถึงของที่จะทวนไปตั้งไว้ที่โรงพิธีให้พร้อมสรรพติดไฟรมไฉยอย่าเพิ่งเร่ง ในกระทะควรวี้น้ำกะทิให้ลดกันไว้ตามสมควร ทุกเคาและกระทะที่จะทวน

๒. ได้เวลาก่อนปฐมฤกษ์ประมาณ ๓๐ นาที พระสังข์ พราหมณ์ ไพร่ เทวดา นางสาวพรหมจารี เข้านั่งประจำที่พร้อมกันแล้ว หัวหน้า

ทวยกทวยิกา จุฑรูปเทียนบุชาพระรัตนตรัย พราหมณ์จุฑรูปเทียนบุชา
เทวรูป ไหอรารานาคีต พระให้คีตแล้วสวดถวายพรพระ ไหรทำ
พิชี่ตั้งเวยเทวดา พราหมณ์ทำพิชี่เจิมไหร เจิมเทวดา เจิมนางสาว-
พรหมจรรย์ เจิมเทวรูป ทำการสวดมंत्रระดมพอกให้เทวดา และสวด
มंत्रวัดเกล้าให้นางสาวพรหมจรรย์ แจกใบมะตูมให้ທັหุ ประพรมน้ำ-
พระพุทธมนต์ตามได้ยศาสตร์พิชี่การ พระสวดถวายพรพระจบแล้ว

๓. ไหอรารานาพระมหาเถระผู้เป็นประธานไปยังโรงพิชี่ที่จะถอน
ข้าวทิพย์ ไหรนำหน้าพระมหาเถระ เทวดาเดินตามหลังพระมหาเถระ
นางสาวพรหมจรรย์ เดินตามหลังเทวดา ค่อยๆไปเป็นพวกพราหมณ์
เมื่อถึงโรงพิชี่แล้ว พระมหาเถระโปรยข้าวดอกคอกไม้ แล้วเจิมพายที่
จะใช้ถอนข้าวทิพย์ทุกเล่ม ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ตามเตาทุกเตา และ
พรมเจ้าหน้าที่ผู้จะทำการถอนทั่วทุกคน เสร็จแล้วได้ปฐมนิเทศ พนักงาน
ต้นมอญชัย ๓ ครั้ง พราหมณ์เป่าสังข์ แกว่งบันฑิตจารี ปี่พาทย์เริ่ม
ประโคมเพลงมหาฤกษ์มหาชัย พระตั้งธูปสวดชัยมงคลคาถา เจ้าหน้าที่เท
ดิ่งของที่จะถอนลงในกระทะทุกกระทะ เทวดาและนางสาวพรหมจรรย์ ถือ
พายคนละเล่ม ประจำทั้ง ๔ เตา ตั้งมือถอนพร้อมกันพอกเป็นฤกษ์ ต่อจาก
นั้น เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการถอนรับพายจากเทวดาและนางสาวพรหมจรรย์
ทำการถอนต่อไปจนเสร็จ พระมหาเถระ พราหมณ์ ไหร เทวดา

-
- ๑ ถ้าเตาที่จะถอนมากกว่า ๔ เตา ให้จัดเทวดาและนางสาวพรหมจรรย์ ซึ่งสมมุติเป็น
นางเทพธิดา เข้าประจำเพียง ๔ เตาเท่านั้น นอกนั้นไม่ต้องประจำ คือเตา ๑
มีเทวดา ๑ นางสาวพรหมจรรย์ ๑ ประจำ ถ้ามีน้อยกว่า ๔ เตา เช่น ๒ เตา ก็จัดให้
ประจำเตาละ ๒ คู่ ให้ครบพอดิ

นางสาวพรหมจารี กลับไปได้ พนักงานทำการทวนต่อไปจนสุดเสร็จ
ทุก ๆ กระทะ.

เป็นอันเสร็จพิธีทวนข้าวทิพย์เท่านั้

หมายเหตุ ข้าวทิพย์ที่ทวนแล้วให้จัดใส่กระถางเล็กขนาดย่อมเท่า
ถ้วยหน้าชา และปิดทองคำเปลวที่หน้ากระถางละ ๑ แผ่น สำหรับถวายพระ
และแจกแก่บุคคลผู้ใหญ่ที่ควรแจก นอกนั้น ปั้นก้อนขนาดเท่าผลพุทรา
เชื่องห่อใบตองสำหรับแจกแก่คนทั่วไป

คำสัตยาธิษฐาน

ของ

พระสงฆ์ผู้เป็นประธานในพิธีทวนข้าวทิพย์

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

ก่อนที่จะเริ่มพิธีทวนข้าวทิพย์ อาตมาขอถือโอกาสปราศรัยกับท่าน
ทั้งหลายเล็กน้อย ประเพณีกวนข้าวทิพย์ เป็นพิธีพราหมณ์ในชั้นต้น
คือ กวนให้พราหมณ์บริโภครตามถัทธิเดิม เพราะครั้งนั้นเขานิยมนับถือ
พราหมณ์ว่าเป็นพระซึ่งเป็นเณรนาบุญในสมัยนั้น แต่เมื่อตกเข้ามาเป็น
ธรรมเนียมในพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนนับถือพระสงฆ์ สาวกของ

พระพุทธเจ้าว่าเป็นเนอณาบุญอันประเสริฐ ก็เลยเป็นกวนถวายพระดังมี
แทนพราหมณ์ ส่วนพิธีการกวนและสิ่งของที่ใช้คงใช้ตามประเพณีเดิม
มีเปลี่ยนแปลงบ้างบางอย่างตามความนิยม ตามเรื่องเดิมปรากฏว่า
สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเคยทรงทำมาเป็นแบบอย่างครั้งโบราณ เรียกว่า
พระราชพิธีกวนข้าวทิพย์ ราษฎรถือว่าเป็นพิธีการทำบุญ เคยทำตามกัน
ทั่วไป โดยเฉพาะที่วัดนี้ เคยมีพิธีกวนข้าวทิพย์กันมาหลายปีแล้ว มีวัน
บ้างบางปี มาในคืนทำนทวายกทวายกามัญคนยาคิน เคียงศิริ เป็นหัวหน้า
ได้พร้อมใจกันประกอบพิธีขึ้น เพื่อจะรักษาประเพณีไว้ อาตมาในนาม
พระสงฆ์วัดหนองคาราม ขออนุโมทนาด้วยความปลื้มยินดี และขอตั้ง
สัตยาธิษฐานอ้อนวอนพรเพื่อสวัสดิ์มงคลแก่ทุกสัตว์ชน โดยอ้างคาถาพระ
พุทธภาษิต ดังต่อไปนี้

ทิวา ตปติ อาทิจโจ พระอาทิตย์มีรัศมีรุ่งเรืองในกลางวัน
รตุติมาภาติ จันทิมา พระจันทร์มีรัศมีรุ่งเรืองในกลางคืน สันนุทโธ
ขตุติโย ตปติ พระมหากษัตริย์ทรงเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ย่อมรุ่งเรือง
เป็นสง่าด้วยพระบรมเดชานุภาพ ฉะนี้ ตปติ พราหมโณ พราหมณ์
ผู้เพียรเพ่งย่อมรุ่งเรือง อถ สัพพมโหระตติ พุทโธ ตปติ เตชสา ส่วน
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงรุ่งเรืองด้วยพระเดช ตลอดทั้งกลางวัน
และกลางคืน เอเตน สัจจวชเชน ด้วยสัตยจจาจาภาษิตนี้ โสตุถิโว
โหตุ สัพพทา ขอความสวัสดิ์จงมีแก่ท่านทั้งหลายทั่วกัน ตลอดกาล
ทุกเมื่อเทอญ ฯ

หมายเหตุ ถ้าจะใช้กวนที่อื่น พึงเปลี่ยนข้อความบางตอนให้ถูก
ต้องเหมาะสมกับสถานที่และบุคคล ณ ที่นั้น ๆ

คำประกาศเทวดา

เนื่องในพิธีทำบุญท้าวทักขิหรืออเนกรตปายาส

นายแจ่ม ดีประวัติ เปரியัญ แต่ง

พ.ศ. ๒๔๘๒

โอกาส ข้าพเจ้าขอประกาศ อัญเชิญไทยเทวราชสุรารักษ์ อัน
 ถึงสถิตในอมรแมนแดนสวรรค์ ทุกแห่งห้องช่องชั้นดักคาลัย เบ สุนดา
 สุนตจิตตา เทพเจ้าเหล่าไตรรงค์ดาเดช เป็นจอมเทวัญชั้นตเทเวศร์อัน
 เรืองฤทธิ์ มั่งคั่งมาธิจิตตบงกช ตั้งอยู่ในปัญจเวรวิวัติเป็นดั่งบุรุษ
 ศิสรณสรณา มีพระไตรรัตน์อันประเสริฐสุดเป็นสรณะ เครื่องกำจัดภัย
 ไกลอุบัทธวิบัติเหตุ ภูมิมา ภูมิมา จ สถิตในทิพยนิเวศน์ภูมิมนทลและ
 เบื้องบนเวหาณภากาศ เสด็จ โลกนุตเร วา ท้าวกุหลาบโลกชาตุ
 จักรวาลและจักรวาลอื่น คุณคุณคณพยุขาวา สัพพกาล ผู้มีหทัยอัน
 ชุ่มชื้นคิดชวนชวนในคุณธรรมทั้งหลายตลอดกาล เอเต อายนตุ เทวา
 ขออัญเชิญเทพทั่วทุกทิพยสถานตั้งถาวรนั้น จงพร้อมกันเสด็จจัดถาศ มา
 สัมผัสต้นนิบาณโรงพิธีน วรกกมเบ เมรุราเชวสนุโต อนึ่ง ข้าพเจ้า
 มีความยินดีขออัญเชิญชวน เทพผู้ทรงฤทธิ์มหิศวรมเหตักซ์ อันสถิต
 ณทิพยดำนกนกรัตนพิมานมาศ เห็นขอยอดเขาสุมะราชบรมพิมาน
 สนุโต สนุโต ผู้มีบวรต้นคานอันสงบบรรจบบาป ดำรงเทวานุภาพด้วย
 บุญญาภิหาร ขอเชิญมาสู่มงคลสถานมหาสมาคม มุนีวรรณ ไสตุมคฤ
 เพื่อตบธรรมอันอุดมด้วยสุนทรวาที แห่งสมเด็จพระจอมมุนีผู้โลกเชษฐ
 สเหตุ อันเป็นธรรมวาทีมหุผลประกอบ สัพพะสุข จกุกวาเพสุ ยกขา

เทวา จ พุระหมมุโน ขอไทยเทเวศร์ทั่วเขตขอบสถจักรवाद ทั้งอินทร์
พรหมยมกาศยักษาริราช จงมาร่วมฉันนิบาตรับส่วนบุญ บั อมฺเหหิ กตํ
บุญญํ กุศลใดที่คำจุนข้าวระจิต ให้ดำเร็จใครพิรศมบัติ เปนที่พึงแก่
ฝูงสัตว์ในโลกันและโลกหน้า ข้าพเจ้าพร้อมด้วยทวยกทวยการ่วมใจกัน
บำเพ็ญเป็นเอกฉันทเพื่อสุขประโยชน์ สัพพะเพ ตํ อนุโมทิตวา ขอ
เทพยเจ้าจงปราโมทย์ช่วยอนุโมทนา สมกฺคา สาสเน รตา ด้วยความ
เลื่อมใสในพระศาสนาพร้อมเพรียงกัน ปมาทรหิตา โหนตุ ขอจงดำรง
มั่นอยู่ในความไม่ประมาท ในอันที่จะรักษาพระพุทธศาสนาโดยวิเศษ
วุฑฺฒํ ภาวตุ สัพพทา อนึ่ง ขออำนาจสรรพไทยเทเวศร์จงช่วยบันดาลดล
ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอด ความพิพัฒน์วัฒนา แก่พระพุทธศาสนาและ
ประเทศชาติ ในทุกสมัยโอกาสตลอดกาล สาสนมฺปิ จ โลกญจ เทวา
รกฺขณตุ สัพพทา และขอจงช่วยอภิบาลพระพุทธศาสนากับชาวโลก ให้
อยู่สบายคลายไฉกเกษมสันต์ ด้วยอานุภาพเทวัญอารักขา สทฺธิ โหนตุ
สุขิ สัพพะเพ ขอสรรพสัตว์ทั่วโลกทั้งน้อยใหญ่ จงสุขกายสบายใจอยู่
ดำรงอายุ พร้อมทั้งญาติมิตรบริวารและครอบครัว ให้มีสุขครบถ้วนทุก
ตัวคน

บัดนี้ ท่านดำรงชนพุทธบริษัท ทั้งฝ่ายวัดและฝ่ายบ้าน ฝ่ายวัด
มีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์เป็นประธาน ฝ่ายทวยกทวยกาชาว
บ้าน มีคุณนายดิน เคียงศิริ เป็นหัวหน้า มีจิตศรัทธาช่วยกันเป็นธุระ
ตั้งหน้าอุทิศหาจะบำเพ็ญกุศลพิธี ตามโบราณประเพณีดี ๆ มา ประกอบ
พิธีถอนโรฆนาอันเดศีติบ ที่เรียกกันว่าข้าวทิพย์หรืออบเนกรดปายาด เพื่อ
ถวายองค์แก่พระภิกษุสงฆ์ และจํานงแจกจ่ายกันบริโภคน เพื่อให้เกิด

รับโรคในร่างกาย จึงช่วยกันชวนช่วยประกอบพิธีการ อย่างใหญ่โต
มโหฬารตามแบบบท ขอเชิญหม่อมมรแมนทั่วแดนหมดมาประชุมกัน
ช่วยประสิทธิ์ความเกษมสันต์อันมัย ขอจงเทพไทยช่วยนำทิพย์โอสถ มา
ได้เสริมเพิ่มรสข้าวปายาส ให้ปรากฏธรรมาธิตาโอชา เกิดสวัสดิ์วัฒนา
แก่ผู้บริโภคนะ ระเบียบรับโรคในร่างกาย ให้มีสุขมีสบายโดยทั่วกัน

อนึ่ง ขอเชิญเชิญเทวัญผู้รักษาโลกธาตุ คือท้าวโลกบาลมหาราช
ทั้ง ๔ พระองค์ มาอำนวยการช่วยดำรงพิธีกรรม ให้สำเร็จกุศลกรรมตาม
มุ่งมาศ หนึ่งท้าวศรีสุทนต์มหาราชเรืองเดช ประจักษ์ด้านทิศบูรพาพร้อม
บริวาร เหล่าคนธรรพพื่อนักดำหาญมหิทธิฤทธิ์ ท้าววิรุฬหกอันธกัณฐ์
ทักษิณ มีเทพยดาทั้งสี่เป็นยศบริวาร ถ้วนเตชะจากดำหาญบรรลือฤทธิ์
ท้าววิรุฬภักซันธกัณฐ์ด้านปัจฉิมทิศภาค มีหมู่พระยานาคอันเรืองฤทธิ์
เป็นบริวาร อีกท้าวโลกบาลอุกเวรราช ผู้ทรงมหิทธิอำนาจอยู่ด้านทิศอุดร
มีหมู่อสูรนิกรเห่ายักษ์ อันมีมหิทธิศักดิ์เป็นบริวาร จตุราโร เต มหา
ราชา ขอเชิญเชิญเจ้าโลกบาลจากุมหาราช ผู้มียศและอำนาจคงพรรณา
อนรรฆวนตุ จงตามรักษาปวงสัตว์บุรุษพุทธบริษัท ผู้มาประกอบกุศลวัตร
ในครั้ง นี้ ให้ประสบความสวัสดิ์สันติปราศโรค เจริญสุขนฤไคณฤภัย ขอ
เชิญเทพไทยทั่วทุกองค์จงจงจิต สดับพระสงฆ์เจริญพุทธปริตต์ถาย
เพื่อบ้องกันอันตราวยอุบถวนานาณกาตบดิน ให้ถนอมของชน ๓ ที่ ปิพาทย
บรรเลงเพลงธำชการรับเสด็จเทพยดา ฯ

หมายเหตุ ถ้าประกอบพิธีทอน ซึ่งไม่ใช่ทวดตองคาราม ฟัง
เปลี่ยนความบางคนให้ถูกกับสถานที่และบุคคลณสถานที่
นั้น ๆ

ตำราทวนข้าวทิพย์

คำเผด็จสงฆ์

งานมงคลพิชิตทวนข้าวทิพย์

ภนฺเต สงฺโฆ ข้าแต่พระสงฆ์ทั้งหลายผู้เจริญ ที่ท่านดำรงชนเชอเชญ
 อารามมา ให้สดพระศาสดาพุทธบริต เพื่อประสงฆ์ประสิทธิ์คุ้มครอง
 ในพิธีทวนข้าวทิพย์ตามประเพณี ได้โปรดพร้อมกันตั้งไม้ตรีแผ่
 เมตตาคิจิต อุทิศต่อคุณพระรัตนตรัย อันเป็นนิรติภัยบุญเขต พร้อม
 ทั้งขออานุภาพไทยเทเวศร์ทั่วสดกจักรวาล ให้ช่วยทำอารักขาภิบาล
 บำบัดภัย ธรรมพอันตรายใด ๆ จงหลีกถอย อย่ากล้ากรายในพิธีการกุศล ขอ
 อานุภาพพระพุทธรูปช่วยป้องกัน อุปัทวันั้น ๆ จงนิรโรค ธรรมโรคาพาช
 อย่าเกิดขึ้น ให้เจริญศรัทธาดีทิศถาวร บังเกิดสุขสมโมตรเกษมสันต์
 แก่ผู้ทำร่วมงานกุศลมงคลพิชิต ขอให้พระสงฆ์สามเณรในวันทั่วทุกท่าน
 มีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นประมุข จงปรบเปรมเกษมสุข
 นิราศภัย คดอดดงไปถึงทวยกทวยิกาจารย์ชั้นดีบุรุษ ผู้มีจิตบริสุทธิ์
 ด้วยศรัทธา ขอให้มีความวัฒนาทั่วทุกคน จะปรารถนาอะไรผลดีใด ๆ
 อันเป็นไปโดยสุจริต ขอให้สำเร็จกิจตามมโนรถ กอบปรด้วยศฤงคาร
 บริวารยศเกียรติคุณ อเนกสุนทรภรณ์บรรณผล ประดับดั่งมิ่งมงคลจงทุก
 ทิวาราตรีกาล ขอพระคุณทั้งหลายจงแผ่อภัยปรมิตาพรหมวิหารอริยฐาน
 จิต ให้เกิดอานุภาพศักดิ์สิทธิ์ทางกุศล ในโอกาสที่จะเจริญพระพุทธมนต์
 ทุกบทไป เพื่อป้องกันภัยพิบัติโทษ ให้มีแต่คุณแต่ประโยชน์
 โสภณมงคลถาวร ในพิธีทวนอาหารอเนกรสปายาส ณ โอกาสกาลบัดนี้
 เทอญ ฯ

ตำราพิชัยพรณศาสตร์

ของ

วัดอนงคาราม

นายแจ่ม ดีประวัติ เปரியญ

รวบรวมและเรียบเรียง

ตามบัญชาของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมหาเถระ

เตรียมพิชัย

ปลูกโรงพิชัยหลังหนึ่ง มีเจดีย์รอบ ภายในโรงพิชัยนี้ ให้ตั้ง
เตียงมณฑลอันหนึ่ง ในเตียงมณฑลนั้น ให้อาราธนาพระบรมสารีริกธาตุ
และรูปพระพุทธรูปปฏิมากรอันเรียกว่าพระคันธารราษฎร์ กับพระธรรม มา
ประดิษฐานไว้ พร้อมด้วยเครื่องสักการบูชา แล้วตั้งเตียงอันหนึ่งสำหรับ
พระสงฆ์ ๕ รูป ผดักกันด้วยด้ายด้ายคณา (คณาด้วยด้าย) แล้วให้
พื้นเตียนชัย ๓ เถ็ม ตั้งไว้หน้าเตียงที่พระสงฆ์ผดัก แล้วให้ช่างผู้คัด
ฉัตร บันรูปพระสุกตมหาเถระอันประกอบด้วยรูปลักษณะคล้ายพระมหา
กัจจายนเถระ ประดิษฐานไว้ที่หน้าพระพุทธรูป เบื้องหน้านั้น ให้ประกอบ
ไปด้วย พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ไกลออกไปคอกหนึ่งหรือ
สองคอกตามควร แล้วให้ตั้งไว้ซึ่งอาสน์สงฆ์สำหรับเจริญพระพุทธรูป

ด้วย ช้างหน้าโรงพิธีออกมากางแจ้ง ให้ชุดสระสระหนึ่ง โดยกว้าง ๕ ศอก ยาว ๕ ศอก ดึงคอกหนึ่ง ริมสระตั้งคืบหนึ่งโดยรอบกว้างศอกหนึ่ง (สระจำลองขึ้นชั่วคราว) ในสระนั้นให้ปั้นรูปปลาช่อนได้ไว้ ๘ ปลา กับรูปนาคราช ๘ รูป นาคราชนั้นให้วางไว้บนฝั่งสระทั้ง ๔ ทิศทิศละคู่ มีคานเหล็กคานขึ้นอากาศ แล้วให้ปั้นรูปท้าวจากุโลกบาททั้ง ๔ องค์ ประดิษฐานไว้บนปากสระทั้ง ๔ ทิศ เทวรูปท้าวจากุโลกบาทนั้น ให้ปั้นเป็นรูปยืน พระหัตถ์ซ้ายเท้าสะเอว พระหัตถ์ขวาชูไปบนอากาศ พระพักตร์แหงนแดงไปตามนิ้วพระหัตถ์ซ้าย แล้วให้อาจารย์ผู้ศักดิ์สิทธิ์ของ ๆ มือถือประคำระดังถึงคุณพระศรีวิฆเนศวรเจ้า แล้วจึงเสก รูปพระสุกตมหาเถระ ด้วยคาถาสุญโต ๓๐๘ จบ แล้วแต่งอาสน์ท้าวจากุโลกบาทมหาราชทั้ง ๔ ทิศ ตามทิศที่เทวดาทงดินนประจำรักษายอยู่ อาสน์พระอินทรนั้นอยู่กลางสระ (ต้องปั้นรูปพระอินทรด้วย ๓ รูป) ให้ปักธาวัดฉัตรลงทั้ง ๘ ทิศ แล้วนิมนต์พระสงฆ์ ๒๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ สวดปริตร ทวารวตปริตร ขรรณจกกับปวตณสูตร มหาสมยสูตร ในเวลาเย็น เป็นเวลา ๓ วัน ๗ วัน (หมายความว่า ถ้าสวด ๓ วันฝนยังไม่ตก ต้องให้สวดถึง ๗ วัน แต่ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ท่านเคยทำที่วัดอนงคารามเท่าที่เคยดังเกิดมา ไม่เคยสวดถึง ๗ วันสักครั้ง เพียง ๓ วันเป็นอย่างมาก บางครั้งพอถึงมือวันแรกฝนก็ตกทันที) แล้วให้จัดพระสงฆ์ ๕ รูปสวดคาถา สุญโต ทั้งกลางวันกลางคืนโดยสลับกันสวดที่ละ ๕ รูป ให้มีพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิทางอิทธิฤทธิ์ ถือสายติญจน์นั่งปรกชักลูกประคำบริกรรมภาวนาไปด้วย ๓ รูป คฤหัสถ์ผู้ทรงศีลด้วย ๓ คน (คฤหัสถ์ควรให้นุ่งผ้าขาวห่มผ้าขาวเวลาเข้าพิธี) สายติญจน์นั้นให้โยนรอบสระแล้ว

มาเข้าโรงพิธีที่พระพุทธรูป ออกจากพระพุทธรูปแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย สำหรับให้พระเจริญพระพุทธรูปมนต์ถือเวลาส่วนตัวมนต์ฝ่าย ๑ ให้พระนั่งปรกและพระสวดคาถาสักโต ถือเวลาส่วนตัวฝ่าย ๑ เมื่อจัดทำได้เต็มตามพิธีดังกล่าวมานี้ พระโบราณจารย์ท่านกล่าวไว้ว่า แม้ถึงหมั่นตฤทุหรือคิมหันตฤทุก็ตาม เทพยดาจะโปรยท่าฝนลงมาให้เห็นใจแก่สมณพราหมณาจารย์อาณาประชาราษฎรและท้าวพระยามหากษัตริย์ทั่วประเทศ และให้บุคคลทั้งหลายจงอุตส่าห์สักการบูชาด้วยรูปเทียนข้าวดอกดอกไม้ทั้งกลางวัน กลางคืน รักษาที่ตั้งอยู่ในคุณพระรัตนตรัยอย่าประกอบอกุศลกรรมความชั่วต่าง ๆ แล้วเมื่อใด เทพยดาก็จะหว่านฝนลงมาให้สมความปรารถนา เวลานูชาให้ระลึกถึงคุณของพระสุญฺตมหาเถระเจ้า หากจะให้ฝนตกเดี๋ยว

เริ่มพิธี

เมื่อพระสงฆ์เถรานุเถระมาประชุมกันเพื่อจะทำการเจริญพระพุทธรูปพร้อมแล้ว พระสงฆ์ผู้เป็นประธานในพิธี เริ่มจุตูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยตั้งใจอธิษฐานขอให้ฝนตก แล้วหัวหน้าอุบาสก กล่าวคำอาราธนา คัด พระสงฆ์ให้สวดจบแล้ว พระสงฆ์ผู้เป็นประธานยืนขึ้นตรงหน้าพระพุทธรูป แล้วเปล่งวาจาทำสัตยาธิษฐานขอฝนดังต่อไปนี้

ตั้งนโม ๓ จบ

พุทฺธ สรณํ คจฺจนามิ ฯ ๑ ๑ ๑ ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺจนามิ ฯ
แล้วเจริญพระพุทธรูปจนเริ่มแต่ อิติปิโส จนถึง ธรรมคุณ สังฆคุณ
โลกสุชาติ แล้วสวดคาถาคำสัตยาธิษฐานต่อไปนี้ว่า

มหาการุณโก นาโถ	หิตาย สพฺพปาณิน
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา	ปตฺโต สมฺโพธิมุตฺตม
เอเตน สจฺจวชฺเชน	เทโว วสฺสตุ ชมฺมตา
ยํ กิณฺจิ รตนํ โลเก	วิชฺชติ วิวิธํ ปุณฺ
รตนํ พุทฺธสมํ นตฺถิ	ตสฺมา โสตฺถิ ภวนฺตุ เม
ยํ กิณฺจิ รตนํ โลเก	วิชฺชติ วิวิธํ ปุณฺ
รตนํ ชมฺมสมํ นตฺถิ	ตสฺมา โสตฺถิ ภวนฺตุ เม
ยํ กิณฺจิ รตนํ โลเก	วิชฺชติ วิวิธํ ปุณฺ
รตนํ สงฺฆสมํ นตฺถิ	ตสฺมา โสตฺถิ ภวนฺตุ เม

นตฺถิ เม สรณํ อณฺ	{ <table border="0"> <tr><td>พุทฺโธ</td></tr> <tr><td>ชฺโม</td></tr> <tr><td>สงฺโฆ</td></tr> </table> }	พุทฺโธ	ชฺโม	สงฺโฆ	เม สรณํ วร
พุทฺโธ					
ชฺโม					
สงฺโฆ					

เอเตน สจฺจวชฺเชน เทโว วสฺสตุ ชมฺมตา ฯ

(เวลาสวดต้องสวดรัตนขลเยด้วย)

แล้วว่าคำแปลดังต่อไปนี้

นาโถ อันว่าสมเด็จพระบรมโสดาภคศาสดา ผู้ทรงพระมหากรุณาอันใหญ่หลวง ทรงบำเพ็ญพระบารมีทั้งปวงให้เต็มบูรณ์ เพื่อเอื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทั่วสากลจักรวาล ทรงบรรลुพระดีมีมาเต็มโพธิญาณอันสูงสุด เป็นที่พึ่งแก่เทพยตามนุษย์ทั่วทุกแห่งหน ด้วยดีจจากำจริงนี้ ขอไว้ได้ทกवारจึงไห้หลังจากถึงมา ตามธรรมดาที่เคยตก ให้ชื่นชุ่มชุ่ม ออกแก้ปวงสัตว์ ที่อันรุ่มกุ่มกตัตทั่วโลกา ฯ

ยํ กิณฺจิ รตนํ โลเก อันว่ารัตนานาในโลกก็มณฑล ย่อมมีมากหากด้นอย่างเหต้อหลาย ที่มนุษย์หญิงชายมุ่งจาง จะเต็มอด้วย

พระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ห้ามไม่ เพราะเหตุฉะนั้นไซ้ขอความสวัสดิ์ อัน
ถ้าเกิดจึงเกิดมีแก่ข้าพเจ้า ฯ

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ นนฺเตทํพิงโยกันฺโถ อันเป็นเครื่อง
กำจัดภัยทำให้สุข ฯ นึกเห็นยวณังผิงศรัทธาย่อมไม่มี พระพุทธพระธรรม
พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ของข้าพเจ้าอย่างสุดซึ้งประเสริฐยิ่ง อันขอเป็นความ
จริงดังวาจา ขอให้ฝนตกลงมาตามต้องการ ฯ

อนึ่ง ข้าพเจ้าขออธิษฐานถึงความดีนี้ ต่อคุณพระไควรค์และ
เทพยดา นับแต่ข้าพเจ้าได้บรรพชาอุปสมบท โดยกำหนดนับได้...พรรษา
จำเดิมแต่เวลาปฐมวัย จนอายุบรรลุนิติภาวะเข้าเขตบวชฌณิกกาล ด้วยศรัทธา
อันกล้าหาญไม่ย่อท้อ ได้ประกอบก่อศาสนูปการกิจ อันเป็นหน้าที่ของ
บรรพชิตจะพึงปฏิบัติ ดังเคราะห์ภิกษุบริษัทเหล่าดพรหมจารี ด้วยความ
เมตตาปราณีหวังประโยชน์ ให้ละเว้นสิ่งที่เป็นโทษบาปกรรม ดำรงอยู่
ในกัตถยานกรรมความดีงาม ได้ดำเนินอยู่ในประโยชน์ทั้งสาม คือ
ประโยชน์ชาติและประโยชน์ชาติหน้า พร้อมทั้งปฏิบัติทางพระอนุชา
อันเป็นประโยชน์ใหญ่ไพศาลประเสริฐสุด ได้ให้บรรพชาอุปสมบททุกบุตร
สืบอายุพระพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติตามไตรสิกขาโดยควรแก่กำลัง ตั้งแต่
กาลเบองต้นจนถึงกาลปัจจุบันนี้ เป็นดังจักษุจักษุที่ทักถ่วงด้วยความจริง
เอเตน สัจจวชฺเชน ด้วยสัตยธรรมอันดั่งยงฺกทรพจน์ เป็นวาจาปรากฏ
ว่าไม่ตาย ดังกล่าวถึงที่หายในแหล่งหล้า ขอจงวดาหฺกเทพยดาช่วย
บันดาลดล โปรยลงมาซึ่งหาฝนตามต้องการ เพื่อประโยชน์แก่นานาผด
หารพืชพันธุ์ธัญญาหาร ในนาหตวงและนาราชภูมิตามี่ ในพระราช
ธานีอาณาเขต ตลอดทั่วไทยประเทศนิคมคาม ด้วยอาณภาพัตนะทั้งสาม

เป็นที่พึงแก่ฝูงสัตว์ อย่างประเสริฐเลิศกว่าสัตว์แดนใด ซึ่งพระสงฆ์จะ
ได้ตั้งใจเจริญพระพุทธมนต์ ให้เกิดประสิทธิ์อิทธิพล ณ กาดบดิน ฯ

เมื่อจบคำสัตยาธิษฐานแล้ว เจ้าหน้าที่จะถวายเทียนชนวน แก่พระ
เถระผู้เป็นประธานในพิธี พระเถระรับเทียนชนวนแล้วบ้ายหน้าไปทางเบื้อง
พระพุทธรูป จุดเทียนชัย พระสงฆ์สดุดคากาจุดเทียนชัยดังต่อไปนี้ ๑ จบ

พุทฺธो สพุทฺธญฺจตฺตญฺญาโณ ชมฺโม โลกุตฺตโร วโร

สงฺโม มกฺคผลญฺโญ จ อิจฺเจตํ รตนตฺตยํ

เอตสฺส อานภาเวน สพุทฺธกุขา อุปทฺทวา

อนฺตวยา จ นสฺสนฺตํ ปวสฺสนฺตํ วลาหกา ฯ

แล้วราชบัณฑิต (พิชราชูร้หมายเอาฆราวาสคนใดคนหนึ่งที่เป็นอุบาสก)
อ่านคาถาประกาศขอฝนทั้งคำบัตและคำแปล ดังต่อไปนี้

ตั้งโม ๓ จบ แล้วเจริญพระพุทธคุณ อิติปิโส ฯลฯ พุทฺธो
ภควาติ ๓ จบ แล้วตั้ง สกฺเข ชมนุมเทวดา จบแล้ว จึงสดุดคากาต่อ
ไปนี้โดยทำนองธรรมาณูวิธี ฯ

อิม่า กาถา ภณิสฺสามิ

สมฺมาสมพุทฺธเทสิตา

กิสฺสุ ภฺตฺตา อุปชวฺนติ

เย ปาณา ปจฺวี สิตา

อิมิสฺสาทานิ กาถาย

กาถายํ พุทฺธภาสิตา

วุญฺฐิ ภฺตฺตา อุปชวฺนติ

เย ปาณา ปจฺวี สิตา

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ปวสฺสนฺตํ วลาหกา

นตฺถิ ปุตฺตตมํ เปมํ

นตฺถิ โคสมิกํ ฌนํ

นตฺถิ สฺริยสฺมา อาภา

สมุทฺทปฺปมา สรา ฯ

อิมิสฺสาทานิ กาถาย

กาถายํ พุทฺธภาสิตา

นตฺถิ อตฺตสมํ เปมํ

นตฺถิ ธนฺตสมํ ธนํ

นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา

วฺจฺจํ เว ปรมมา สรา ฯ

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ปวสฺสณตฺถ วลาหกา ฯ

กิสฺส วตฺถุ มนุสฺसानํ

กิสฺสพรมมา สาขา

อิมิสฺสาทานิ กาถาย

กาถายํ พุทฺธภาสิตา

ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺसानํ

ภริยา ปรมมา สาขา

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ปวสฺสณตฺถ วลาหกา ฯ

ข้าพเจ้าขอหมั่นดัดการ แต่ดัดแต่ใจพระบรมศาสดาจารย์ภควันต

บพิตร ผู้ทรงพระคุณบุญฤทธิ์พระองค์นั้น อรหโต เป็นพระอรหันต์

กำจัดหัก ซึ่งกองกำแห่งสังสารจักรให้แตกถล่มกระจุยกระจาย บรรดา

กิเลสมารทั้งหลายนั่นทั้งไถดะ เป็นบวรทักษิณเอยควรแก่เครื่องตั้งการวรา

มิต อันเทวดามนุษย์ทั่วทิศานุทิศ จะพื้งนำมาบูชา สมมาสมพุทฺธสฺส

ทรงพระปัญญาเยี่ยมล้ำพิญญู จบถ้อยร้อยดั่งตรัสรู้อนุตตรตมมาตมโพธิ

ญาณ ฯ

โส ภควา ตมเด็จพระพิชิตมารผู้ทรงพระภาคพระองค์นั้น เป็นองค์

พระอรหันต์ตมมาตมพุทฺธ เสด็จออกจากรถะภูตชาติยศคำยกย่องษ์ ทรง

ผนวชบวรพระองค์เป็นบวรพริต บำเพ็ญพระตมมาธิจิตแสวงหาคิภาโมกข์

ดำเร็จด้วยตมมาประโยคตมมปฺปชาน ตมมามนถิการกระทำในใจโดยแยบ

คาย ด้วยอุบายที่รอบประกอบความเพียรอันเลิศล้ำ ตะเลี้ยซึ่งนิวรณ

ธรรมอุปธิกิเลส อันเป็นเหตุแห่งความเศร้าหมอง ทำพระปัญญาให้ผุดผ่อง

เยี่ยมไอลาต บำราศจากกิเลสดำดงระ ตมมบุรณด้วยวิชาและจระณะนำ

ตวรเสวริญ สุกโต มีพระพุทฺธดำเนินเป็นอันงาม โลกวิทู รู้แจ้งซึ่งโลก

ตามเป็นอย่างดี เป็นยอดแห่งตำราฝึกบุรุษ เป็นครูแห่งเทพยตามนุษย์ทั่ว
 ดังกด พุทฺธิ มีพระกมดอันเบิกบานดังดอกดวงปทุมเมศร์ ต้นจากหลัด
 คือกิเลสพันไม้อหวิธา ภควา ทรงจำแนกแจกอมฤตธาราแก่ไว้ใน
 ธรรมสวัสดิ์ มีพระคุณสมบัติกตยาณเกียรติกำจร พึ่งไปทั่วแผ่นดินดอน
 อมรแมนแดนสวรรค์ ดุจกล่ำวราพินมาด้วยประการฉะนี้ ฯ

สมเด็จพระมหามุนีบรมโลกนาถ ครั้นประภาษแก่เทพปัญหานัน
 เทพยตามาทูลถามเป็นข้อความดังนี้ว่า ก็สุ ภุตตา อุปชีวนติ เย ปาณา
 ปรีวี สีตา ผู้ใดตัวที่เกิดมาทวพณปฏิพัฏฐ เขาย่อมเลี้ยงชีวิตด้วยสิ่งอันใด
 สมเด็จพระจอมไตรโลกุตตมาจารย์ มีพระพุทธรูปบรรหารเฉยว่า วุญจิ ภุตตา
 อุปชีวนติ บรรดาสัตว์ทั่วแห่งหล้าภูมิมีนพต ย่อมอาศัยซึ่งนาฬินเลี้ยง
 ชีวิต เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยสิ่งจางาภาสิตของสมเด็จพระบรมศาสดา
 จารย์ ปวสฺสสนฺตุ วลาหกา ขอเทพวธาหกงมนต์ดลให้ฝนตกตามต้องการ
 ของประชาชน ฯ

อนึ่ง เทพยทายกความเห็นของคนชนชั้นเห็นว่า นตฺถิ ปุตุตสฺมึ เปมึ
 ความรักบุตรเป็นดุจดหาเดือเหมือน ทรัพย์สมบัติบ้านเรือนและครอบครัว
 จะเสื่อมด้วยทรัพย์คืออภัยย่อมไม่มี นตฺถิ สุริยาสมา อาภา บรรดาแสง
 รัศมีวโรภาส จะเสื่อมด้วยดวงภาณมาศย่อมไม่มี สมุทฺทปรมมา สรา
 บรรดาธาระวารใหญ่ที่สุด จะเสื่อมด้วยพระมหาสมุทรย่อมไม่มี ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงค้ำว่า นตฺถิ อุตฺตสฺมึ เปมึ ความรักใดใน
 โลกาทวดดังกด จะเสื่อมเหมือนรักคนย่อมไม่มี นตฺถิ ธนุสฺสสฺมึ ธนึ ทรัพย์
 ทั่วธรณินที่เลิศเลอ ย่อมไม่มีเสื่อมอริยญาหาร นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา
 แสงสว่างที่ขจรฉายทั่วโลกธา จะเสื่อมแสงแห่งปัญญาย่อมไม่มี วุญจิ

ปรมา สรา บรรดาสัตว์วรรตถกถัน มีทอธารแห่งน้ำเย็นเป็นอย่างดี
เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยการกล่าวความจริงอ้างพระพุทธานุสัจ ของ
พระธรรมดำรัสในข้อนี้ ปวสฺสสนฺตุ วลาหกา ขอเทพเจ้าผู้อารีคือเทวดา
วลาหก จงบันดาลให้ฝนตกตามต้องการ ฯ

อนึ่งเทพยดากล่าวบรรพราถถามว่า กิสุ วตฺถุ มนุสฺसानํ อะโร
เจ้าพระเจ้าข้าเป็นที่ตั้งของมนุษย์ทั้งหลาย กิสุธ ปรมา สรา บุคคลผู้ใด
ชื่อว่าป็นสหายอย่างยิ่งในโลกนี้ สมเด็จพระจอมมุนีทรงภาสิตพระคาถาแก่
เทพยดาไว้ดังนี้ ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺसानํ บุตราบุตรเป็นที่ตั้งแห่งมนุษย์
ทั้งหลายทั้งชายหญิง ภริยา ปรมา สรา ภริยาเป็นสหายอย่างยิ่งของสามี
เอเตน สจฺจวชฺเชน ปวสฺสสนฺตุ วลาหกา ด้วยสัจจวาที่อ้างพระพุท
ธาคาที่ตรัสตอบเทวดาดังกล่าวนี้ ขอจงเทพผู้เรืองฤทธิ์วลาหก โปรด
บันดาลฝนให้ตกตามต้องการ เพื่อให้สรรพพืชพรรณธัญญาหารแต่นานา
ผลาผล ในเรือกถณไว้นาประชาชนทั่วประเทศไทย งอกงามตามสมัยฤดูกาล
ให้เต็มบูรณ์เบิกบานเต็มท้องตลาดอย่าขาดแคลน ประชาชนทั่วแคว้น
ชมพูทวีป จะได้อาศัยเลี้ยงชีพโดยวัฒนา ด้วยอานุภาพเทวดาบันดาลดล ให้
ดินฟ้าและน้ำฝนอย่าแห้งแล้ง ทุพภิกขภัยข้าวแพงอย่าพึงมี ด้วยอำนาจ
พระเดชพระคุณบุญบารมีของพระมหากษัตริย์และรัฐบาล ประกอบกับคำ
สัตยาธิษฐานอ้างคุณพระศรีรัตนตรัย โดยนัยดังกล่าวมาด้วยประการฉะนี้ ฯ

เมื่อจบคำอธิษฐานแล้ว ราชบัณฑิตกล่าวคำอาราธนาพระปริตต่อ
ไป พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบเป็นเสร็จพิธีวันหนึ่ง ลำดับจากนั้นพระ
สงฆ์ & รูปชั้นดลิตบพเคียงสวดสฤกคคาถา และพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ
หนึ่งปรกพร้อมด้วยอุบาสกดังกล่าวดำมาแต่ข้างต้นนั้นแล ฯ